

2011.

3.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2011. MÁRCIUS • 3. SZÁM

1.

Kétéves a Magyar Közoktatás

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

ÁRA 3,5 LEI

KÉTÉVES A MAGYAR[®] KÖZOKTATÁS

A diák- és tanárközelibb oktatásért

Márciusban éppen két éve, hogy Kolozsváron jelenik meg a Magyar Közoktatás című havilap, amely el-igazítani kívánja pedagógus-, szülő- és diákolvasóit egyrészt az igencsak sajátosnak tekinthető romániai magyar nyelvű oktatás, másrészt a mindenkori tanítás, tanulás megannyi, korántsem problémamentes vonatkozásában. Az oktatási figyelő az iskola falai közt zajló, a tanárt és/vagy diákot olykor elkedvetlenítő, máskor pedig lelkesítő, kreativitásra ösztönző folyamatokat, ezenkívül az iskola és diák, a pedagógus és a diák, valamint a szülő és gyereke sokszor ellentmondásos viszonyát is meg szeretné vizsgálni – akár ismert, de feledésbe merült, akár új megvilágításban.

Az oktatás mikéntje, minősége és hatékonysága tértől és időtől függetlenül elsősorban a pedagóguson múlik. Többek között azon, hogy milyen módszerekkel képes felkelteni, ébren tartani a diák kíváncsiságát, illetve mennyire tudja, egyáltalán meg tudja-e szeretetni, érdekfeszítővé tudja-e tenni tantárgyát. A hatékonyság ugyanakkor természetesen a diáktól is függ, sőt, közvetve a szülőtől: attól, hogy milyen szellemi, lelki útravalóval tarisznyálja fel csemetéjét, hogyan viszonyul a gyermek és iskola vagy akár tágabb összefüggésben a gyermek és a világ megismerésének viszonyához. A tanítás-tanulás mikéntje és perspektívája azonban természetesen nagymértékben annak is függvénye, milyen oktatási rendszerben kénytelen helytállni és megtalálni helyét a gyermek, a tanár, és hogy kínál-e az adott tanügyi „konstelláció” olyan keretet, amelyben a lehető legkevesebb zökkenővel egyengetheti a pedagógus (és az iskola) a diákot a megismerés felé vezető úton. Év eleje óta több, a romániai magyar oktatás eddig megannyi, régóta problémát okozó ügyében lélegezhet fel az iskolarendszer valamennyi szereplője: az új tanügyi törvény kedvező lehetőségeket villant fel. Az, hogy a román nyelv és irodalom ezentúl külön tanterv és tankönyvek szerint oktatható, hogy a 2011–2012-es tanévtől talán már magyar nyelvű történelem és földrajz tankönyvekből lehet tanulni, valamint hogy az új törvény értelmében a magyar ajkú gyerekek – és nem csak – a mostaninál testhezállobb rendszer szerint tanulhatnak, mindenképpen bizakodásra adhat okot. Az azonban, hogy a jövőben mennyivel lesz könnyebb az iskolatáska, illetve mennyire sikerül kreatív, önállóan gondolkodó és majd önmagukra találó fiatalokat nevelni, nemcsak a tanügyi törvény alkalmazásán, hanem a pedagógusok hozzáállásán, kreativitásán is múlik. A Communitas Alapítvány által kiadott, kétéves Magyar Közoktatás ezután is abban kíván segíteni a pedagógusoknak, hogy emberarcúbbá tehesék az oktatást, élményszerűbbé az iskolában töltött időt nemcsak a diákok, hanem a saját maguk számára is. A lap állandó rovataiban megjelenő írások a romániai magyar oktatás megannyi problémáját, sajátosságát, apró és nagyobb történéseit kívánják tükrözni. Az egyénit és általánosnak mondhatót, a személyeset, a példaértékűt, a kis települések és nagyvárosok iskoláit Máramaroszigettől Székelykeresztúrig és Brassótól Inaktelkéig. Lapunk hasábjain teret adunk oktatási szakemberek, pedagógusok véleményének, sikeres tanítási módszerek bemutatásának, pszichológusok tanácsainak és nem utolsósorban a diákok meglátásainak is. Ugyanakkor a lap szerkesztése közben egy hatalmas kirakós apró részecskéit kíséreljük meg a továbbiakban is egymáshoz illeszteni: segíteni az olvasóknak képet alkotni arról, milyen ma az oktatás, illetve milyen módszerekkel, apró lépésekkel vagy trükkökkel tehető diák- és ugyanakkor tanárközelibbé.

KISS JUDIT

Barkák a honvédek sírján

Amikor én még iskolás voltam, semmilyen megemlékezés nem volt március tizenötödikén. Mert március tizenötödikét ünnepelni nem szabadott. És mindenki tudta, hogy a milicisták és a szekusok karmai közé kerül, ha bármivel is próbálkozik. Rég volt ugyan, még ezerkilencszázötven-

önszorgalomból viszont sok egyéb hasznos útravalóval is feltarisznyált, azért elmesélte nekünk Háromszék önvédelmi harcának legfontosabb eseményeit. És olyan fortélyal ültette belénk a magot, hogy: Ki tudná megmondani, minek az emlékére áll az Ölt utca egyik öreg háza falán egy

otthon soha nem erőltetett, hanem mindig csak jelezte: ezt vagy amazt a könyvet érdemes fellapozni. Így egészültek ki ismereteink.

Aztán elteltek a szép diákévek. Katonának kellett menni, majd munkába álltunk, és elkezdődött a nagybetűsnek nevezett Élet. Akkoriban a karácsonyt hivatalosan télifa-ünnepélynek nevezték, a húsvétot semminek – bár ez nem azt jelentette, hogy ne lett volna mindannyiunk számára ünnep. Sőt! Emlékszem, hogy azon a Vécér nevű réten, az egykori csatatéren, ahol a háromszéki negyvennyolcas honvédek kétszer is megvívta az osztrák császári seregekkel, s ahol ma egy kopjafa és egy hatalmas kőemlékmű jelzi a történetek emlékét, akkoriban soha nem volt semmilyen megemlékezés. Előfordult, hogy néha egy-egy szál vagy csokor virág került a véceri hősök közös sírdombján álló kopjafa mellé, de ennyi, és semmi több. És arra is emlékszem, hogy a sírdomb az én nagyon fiatalkoromban még jól látszott, aztán valami talajjavítás címén a gépek vizes árkot vágtak a síron keresztül, hogy ropogtak belé a honvédek csontjai.

Amikor úgy az ezerkilencszáznyolcvanas évek legelején egy március tizenötödikén arra jártunk, a sírdomb helyett árok tátongott tehát, de a Kovács Feri bácsi által faragott fejfa sértetlenül állt. Azon a napon édesapámmal Közéapajtáról tartottunk haza, Barótra. Ő ment elől az új Daciával, én hátul, a javítás révén eladásra készített régivel. Indulás előtt az Ajta pataka partján szedtem egy jókora csokor barkát. Jó szürkület volt, mire a véceri csatatérre érkeztünk. Apám sietett, valami dolga volt még aznap este, úgyhogy jó kilométerrel járt előttem. Megálltam, szétnéztem. Eloltottam a kocsí fényszóróit, és pár pillanatig fülleltem, nincs-e valami mozgás, mert nem tudhattam, hogy szekus vagy milicista vagy másvalaki nem áll-e lesben. A kopjafa körül kitéptem a magasra nőtt száraz fűvet, és elhelyeztem a barkacsokrot.

BENKŐ LEVENTE

• **Szabadságharc.** „Volt idő, amikor semmilyen megemlékezés nem volt március tizenötödikén. Mert március tizenötödikét ünnepelni nem szabadott.”

nyolcban, de mindenki élt annak az emléke, hogy Sepsiszentgyörgyön letartóztatták és bebörtönözték a központi parkban álló negyvennyolcas emlékművet este, titokban megkoszorúzó mikós diákokat. Ettől függetlenül azért a negyvennyolcas forradalomról a megengedett keretek között tanultunk az iskolában. Emlékszem, hogy azt tanították: Európa ezernyolcszáznegyvennyolcas tavasza demokratikus forradalom volt, amelynek során a forradalmárok a burzsoá-kapitalista elnyomás ellen lázadtak fel. S hogy Nicolae Bălcescu és Avram Iancu mellett a forradalom kiemelkedő személyisége volt Kossuth Lajos és Petőfi Sándor. Nagyjából ennyi. Mindenkor legkedvesebb és áldott emlékű tanárunk, Kónya Ádám, vagyis Ádi bácsi, aki nekünk hivatalosan földrajzot tanított,

fehér márványtábla? És mosolygott hozzá, hogy csak bátran, csak bátran... Valaki elmondta: annak az emlékére, hogy ott valamikor vasöntöde volt, s negyvennyolcban ott néhány ágyú készült. Ádi bácsi megköszönte a választ, s kiegészítve, hogy az a Kiss János féle vasöntöde volt, legalább húsz percig még mesélt nekünk. S akkor megint megkérdezte: Hát azt ki tudja, hogy hol készült a háromszéki önvédelmi harc első két ágyúja? S akkor mi, az erdővidékiek egymás szavába vágva mondtuk, büszkén, hogy: Bodvajban. És lövedékek, puskák az erdőfülei vashámorban. Ádi bácsi mosolygott, és tovább mesélt. A megyei könyvtár falán álló Gábor Áron-emléktábláról, Turóczy Mózesről, s arról, hogy ezek az ágyúk a székely templomok harangjaiból, sárgaréz-mozsarakból készültek. Apánk pedig

Fotó • SÚTÓ ZSOLT

A vegyes korcsoportú osztályok tanításának nehézségei és szépségei

„Szimultán osztályban is el lehet érni szép eredményeket”

A demográfiai mutatók folyamatos csökkenésével egyre több vidéki, sőt városi iskolában is oktatnak összevont osztályokban. Jobb esetben csak két osztályt és főleg alsó tagozaton kényszerül összevonni az iskola vezetősége, ám olyan esetek is akadnak, amikor az összes alsó tagozatos kisdíák egyetlen teremben, egyetlen tanító irányítása alatt tanul évekig.

Hám Ildikó tanítónő a Szatmár megyei Kismajtény összevont 1–4. osztályban tanít. Mivel itt nagyon kevés szülő íratja magyar tagozatra a gyermekét, csak ezzel a módszerrel oldható meg a magyar osztály fenntartása. „Huszonöt gyerek jár az osztályomba, és úgy tapasztalom, szépen lehet velük dolgozni, ha ők is segítenek” – véli a tanító. Hám szerint nagy hangsúlyt kell fektetni az egyéni munkára, és kifejezetten fontos, hogy a diákok otthon is rendszeresen gyakorolják az iskolában tanultakat. „Két évig homogén korcsoportú osztályt irányítottam, aztán átkerültem a mostani munkahelyemre. Az első évben hihetetlenül nehéz volt megszokni ezt a munkamódszert. Idővel sikerült beleszoknom, lassan már tizenkét éve tanítok vegyes korcsoportú osztályban” – részletezte a tanítónő. Arról is beszámolt, hogy ez a fajta munka megosztott figyelmet kíván, de a gyerekek is segítik egymást. „A nagyobbak irányítják a kicsiket, és a gyerekek így hamarabb megszokják az egyéni munkát. Azok a kollégáim, akik ötödiktől átveszik a tanítványaimat, arról számolnak be, a többiekhez viszonyítva sokkal hamarabb alkalmazkodnak az új tanítási rendszerhez, és önállóan elvégzik a feladataikat” – számolt be eredményeiről a tanító. Hám véleménye szerint szimultán osztályban is el lehet érni szép eredményeket, ezt az is bizonyítja, hogy kisdíákja az utóbbi években komoly versenyeken kaptak rangos díjakat. „Az egyik tanítványom nemrég megyei első és országos harmadik díjat kapott a mesemondó versenyen. Hozzá kell tenni azt is, hogy ő a szomszéd faluból ingázik az iskolába” – büszkélkedett a pedagógus.

Az összevont osztályokban való munka nehézségeit a pedagógus szakemberek is elismerik. Dr. Szabó–Thalmeiner Noémi, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatának pedagógia szakos adjunktusa lapunk kérdésére elmondta, a hároméves óvó- és iskolapedagógiai alapképzés tantervét igyekeztek úgy összeállítani, hogy hangsúlyosan megjelenjen benne az összevont osztályokban való munkára való felkészítés. „A didaktika és iskolapedagógia elnevezésű stúdiumok mindegyikében kiemelten beszélünk a kérdéssről. Emellett a hallgatóinkat több alkalommal is elvisszük szakmai hospitálásra olyan iskolákba, osztályokba, ahol szimultán oktatás folyik” – fogalmazott a szakember. Az egyetemi adjunktus szerint a szakirodalom által javasolt gyakorlat alapján általában az 1–3. és a 2–4. osztályos diákok tanulnak együtt, a kismajtényihoz hasonló eset pedig komoly feladat elé állítja a pedagógust. „Ebben az esetben az is nehezíti a munkát, hogy amellett, hogy négyféle korcsoportú gyerekekből áll össze az osztály, a diákok

különböző felkészültségi szintjét is figyelembe kell vennie a pedagógusnak. Vagyis halmozottan differenciált módszert kell alkalmaznia, amely nem egyszerű feladat” – tette hozzá

• Hám Ildikó tanítónő és dr. Szabó–Thalmeiner Noémi pedagógia szakos adjunktus

Szabó–Thalmeiner. Az összevont osztályokban egyébként az órarend megtervezése is komoly oktatásmenedzseri munkát igényel, ugyanis például az általunk felvázolt esetben négy osztály tananyagát kell összeegyeztetni. Továbbá a lecke-tervek elkészítése, az órák megtervezése is több időt vesz igénybe a szokásosnál, és nagy hangsúlyt esik a pontos időbeosztásra, hiszen szinte patikai mérleggel kell beosztani az oktatónak az időt. „A bevált gyakorlat szerint általában két fronton megy a munka, és amíg az egyik csoport frontálisan dolgozik, felel, táblánál gyakorol, addig a többiek egyéni munkát végeznek. A pedagógusok arról számolnak be, hogy a temérdek negatívum mellett ennek a rendszerű oktatásnak az az egyik fő előnye, hogy a gyerekek sokat tanulhatnak egymástól. A kisebbek rendszerint hamarabb megtanulják a nagyobbak leckéjét, mint a sajátjukat, mert akaratlanul is hallják, és az nem kötelező” – mosolyodott el az egyetemi oktató. Az összevont osztályok segítenek a gyerekeknek szorosabb közösséget alkotni, hamarabb megtanulják, hogyan kell viselkedni a közösségben, felmérni az egyén és a többség viszonyát és csapatban tevékenykedni. Ez a módszer elviekben és a gyakorlatban is működik a nagyobb tagozatos osztályokban, ahol általában az 5–7. és a 6–8. osztályokat vonják össze, de ott sokkal nagyobb kihívás a jól működő rendszer menedzselése.

VÉGH BALÁZS

Több erdélyi városban „meg kell harcolni” az iskolai beiratkozás törvényességéért

Szülő kontra tanfelügyelőség, gyerek kontra iskola

A kevésbé népszerű lakónegyedi iskolák, tagozatok megmentését remélik

• **Keresztély Irma: „Nem lehet elvárni, hogy a beiskolázás egyéni elvárások szerint történjen.”**

az erdélyi tanfelügyelőségek magyar vezetői a pár éve bevezetett körzetesítéstől. A szülők többsége azonban gyereke jövőjét féltve lázadozik az ellen, hogy csemetét a lakhelyéhez legközelebb eső tanintézetbe írassa az általa jobbnak tartott belvárosi iskola helyett nagyobb városokban. A tanfelügyelőségek különböző módon próbálják meg érvényesíteni a törvényt: irányítani a beiratkozást és elejét venni a visszaéléseknek.

Még mindig van ellenkezés

Kovászna megyében három évvel ezelőtt osztották körzetekre az iskolákat, azonban a szülők egy része mai napig

nem nyugodott bele a helyzetbe. Pedig Keresztély Irma főtanfelügyelő úgy véli, városon szükség van a körzetesítésre, amely szerinte nem zárja ki a szülők szabad iskolaválasztási jogát. Mint kifejtette, Sepsiszentgyörgyön februárban szokták megszervezni az óvodába és az első osztályba való beiratkozást, korábban, mint ahogy az oktatási minisztérium kéri, hogy még a katedrák elosztása előtt lássák, melyik iskolában hány osztály lesz, hány pedagógusra lesz szükség. Ez háromszintes kalendárium szerint történik: első héten az iskola körzetében lakók iratkoznak be, a másodikon a város más részein élők, míg harmadik héten vidékről és az ország más részeiből is fogadnak diákokat. A szakember szerint amennyiben nem lenne körzetesítés, Sepsiszentgyörgyön az összes szülő két iskolába íratná be gyermekét, amelyekben tíz-tíz első osztály lenne, miközben a lakónegyedekben felszámolnák a tanintézeteket. Az említett két iskolában azonban nincsenek meg a feltételek tíz első osztály működtetésére, nincs elég tanterem és pedagógus, így kihelyezett oktatás folyna – festette le a szabad szülői opció következményeit Keresztély Irma. „Nem lehet elvárni, hogy a beiskolázás egyéni elvárások szerint történjen, ezt szabályozni kell, ellenkező esetben teljes káosz uralkodna a közoktatásban” – véli a főtanfelügyelő. A szülők véleménye azonban megoszlik a körzetesítést, és olyanok is akadnak, akik ellenzik azt. „Nem a gyermekem feladata, hogy megmentse a lakótelepi iskolákat. Nem kényszeríthetnek arra, hogy oda írassam a gyereket csak azért, mert ezek az iskolák évről évre elnéptelenednek. Olyan vonzó ajánlattal kellene előrukkolniuk, hogy a szülők kényszerítés nélkül írassák oda gyerekeiket. Az iskola feladata, hogy eladja magát” – jelentette ki lapunknak egy sepsiszentgyörgyi anya. Keresztély

Irma szerint azonban a szabad szülői választás csak abban az esetben lenne indokolt, ha magániskoláról van szó, a közoktatás ingyenes, így az állam szabja meg a szabályokat. De a szülők megpróbálnak „kiskapukat” találni, a hírek szerint egyesek a nagyszülők címére íratják a gyereket, tartózkodási engedélyt váltottak ki, csak hogy csemetékük az általuk kiválasztott iskolában tanulhasson. A tanfelügyelőség az önkormányzat segítségével vetett véget a gyakorlatnak, körlevelet adtak ki, melyben leszögezik: ideiglenes lakhellyel nem vesznek fel diákokat az iskolákba.

Online rendszer, a legjobb szűrő

Hargita megyében más módszerrel próbálják ellenőrizni az iskolai beiratkozási

„Nem a gyermekem feladata, hogy megmentse a lakótelepi iskolákat. Nem kényszeríthetnek arra, hogy oda írassam a gyereket csak azért, mert ezek az iskolák évről évre elnéptelenednek. Olyan vonzó ajánlattal kellene előrukkolniuk, hogy a szülők kényszerítés nélkül írassák oda gyerekeiket. Az iskola feladata, hogy eladja magát.”

folyamatot: idéntől úgynevezett online applikációs rendszert vezettek be. Ferencz S. Alpár főtanfelügyelő szerint ennek segítségével kiszűrjük a gondokat, elejét veszik a kettős beiratkozásnak, és annak, ha valaki nem a körzeti tanintézetbe próbálja beiskoláztatni gyermekét. A székelyföldi megyében még zajlik a beiratkozási folyamat, március közepén 28 százalékban teltek be a helyek,

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

• **Magasra helyezett mérce.** A nagyvárosi szülők többsége lázadzik az ellen, hogy gyermekét a lakhelyéhez legközelebb eső tanintézetbe írassa az általa jobbnak tartott belvárosi iskola helyett. De mivel a közoktatás ingyenes, az állam szabja meg a szabályokat.

a tervezett 8823 első osztályos helyből 2453-ra van jelentkező.

„Volt iskolaigazgatóként vegyesek az érzelmeim a körzetesítésről” – mondta a főtanfelügyelő, aki szerint ez eddig 70 százalékbán vált be, azonban az online rendszer az eddigi gondokat is képes kiszűrni. Mint kifejtette, az elmúlt években az okozott problémát, hogy sok iskolában már az első szakaszban beíratkák a város más körzeteiből jöttöket, mivel más címet diktáltak be vagy ideiglenes lakhellyel rendelkeztek. „Olyan eset is volt, hogy a gyerek az iskola tözsomszédságában lakott, de nem tudott beiratkozni, mert nem maradt hely” – illusztrálta a korábbi helyzetet a főtanfelügyelő. A számítógépes rendszer személyi szám szerint tartja nyilván a diákokat, a szülők személyi igazolványában szereplő címet veszi alapul, így azonnal kiszűri a csalást, mesélte a főtanfelügyelő. Ferencz S. Alpár elmondta, az új eljárással kapcsolatban még nem érkezett panasz, de szerinte biztos vannak olyanok, akiknek nem tetszik. Főleg, hogy Csíkszeredában is él még az a régi gyakorlat, miszerint a szülők már két-három évvel azelőtt, hogy a gyerek betöltené a beiskolázási kort, jelentkeznek a kedvenc tanítónőnél, aki felírja őket listájára. „Mi nem támogatjuk ezt. Vezethetnek ugyan listát, de a szabályok szerint együtt az

iskola vezetőségével. Különben lesz egy lista a tanítónőnél, egy az iskola titkárságán és egy a tanfelügyelőségén” – érvelt a főtanfelügyelő.

Rosszindulatú pedagógusok?

Sok múlik a pedagógusok hozzáállásán – mutatott rá Illés Ildikó Maros megyei főtanfelügyelő-helyettes is. „Felelősnek kell lenniük a tanítónőknek is, volt eset, hogy rosszindulatból maguk köré gyűjtötték a gyerekeket” – nyilatkozta lapunknak. Elmesélte, tavaly a marosvásárhelyi Tudor negyedben csak az egyik iskolában sikerült első osztályt indítani, mivel ide 27 gyereket íratkák be, míg a másikba csak 9-et. Holott ha arányosan elosztották volna a jelentkezőket, mindkét tanintézetben lett volna elegendő diák. Illés Ildikó elmondta, a városban idén mindenik iskolában indul első osztály, de nagyon oda kell figyelniük, hogy a szülők oda írsák be gyerekeiket, ahova körzetileg tartoznak. Bár a Bolyai Farkas és az Unirea gimnáziumnak korábban nem volt körzete, idéntől már van, a fennmaradó helyekről azonban az iskola dönt. A sok jelentkező miatt tavaly tesztnek vetették alá a gyerekeket, de a törvény tiltja a hatéves gyerekek vizsgáztatását, így idén erre nem kerül sor, mesélte Illés Ildikó. „Minden iskolában próbálunk megfelelő tanerőt

és körülményeket teremteni, ezt kell megérteniük a szülőknek” – hangsúlyozta a főtanfelügyelő-helyettes, aki szerint a szülők többsége ellenzi a körzetesítést. Éppen ezért a tanfelügyelőségeknek diplomatikusan módszerekkel, de ellenőriznie kell ezt.

Bizonytalan jövő

Kolozsváron egyelőre három tanintézetben bizonytalan, hogy indulhat-e első osztály a 2011/2012-es tanévtől – tudtuk meg Péter Tünde Kolozs megyei főtanfelügyelő-helyettestől. Elmondta, a Waldorf-iskola mellett a Horea úti zeneiskolába, illetve a Grigorescu negyedbeli Onisifor Ghibu Gimnáziumba egyelőre csak 10–10 diák jelentkezett, de remélik, hogy a májusi határidőig akad még két-két jelentkező, hogy elérjék a minimális létszámot. Pozitívként könyvelte el, hogy az öt belvárosi iskola vezetősége vállalta, hogy a 25 fős keret fölött nem iskoláz be gyerekeket. A kincses város egyes elitiskoláiban az elmúlt években teszten szűrték meg a jelentkezőket. Bár a belvárosi iskolák még mindig nagy népszerűségnek örvendenek, a tendencia, hogy minden szülő ezekbe íratná gyermekét, gyengülni látszik. A Monostor negyedben lakó egyik édesapa elmondta, hatéves fiát a lakhelyükhöz közeli Octavian Goga Általános Iskolába íratkák be, ősszel ott kezd meg tanulmányait. „Számunkra már három évvel ezelőtt is egyértelmű volt, hogy a két utcával odébb működő óvodát választjuk, ráadásul az iskola ugyanolyan közel esik” – mondta el a szülő, akiben a leendő tanítónő, a magyar tagozat felszereltsége rendkívül jó benyomást keltett. A Kolozsvár „külvárosaiban” élő fiatal családok is egyre inkább a helyi tanintézet mellett döntenek a belvárosi óvodák, iskolák rovására. Kisbácsban például a fiatal magyar családok kiköltözése miatt a helyi vállalkozók támogatásával az elmúlt időszakban fejlesztették az óvodát, mesélte az egyik apuka, aki ide járattja kislányát. „Itt ugyanazt kapja, mint Kolozsváron” – mondta az egyébként a városban dolgozó szülő, aki szerint ha az iskola is ugyanilyen kielégítő lenne, minden további nélkül oda íratná be gyerekeit.

PAP MELINDA

Beszélgetés Makfalvi Zsuzsa sepsiszentgyörgyi földrajztanárral

„Ismerje, lássa, vegye észre a gyerek a világot”

– *Aválasztáskor a földrajztudományt vagy a pedagógiát választotta elsősorban?*

– A földrajztudományt választottam, hiszen a szüleim is földrajz szakosok. Amikor elkezdtem tanítani, nehéz volt elfogadnom, hogy az iskolában a diák a fontos és nem a földrajztudomány. Az egyetemi éveim csodálatosak voltak, csak nőtt a ragaszkodásom a földrajz iránt. Igaz, hogy az oktatás nagyon elméleti jellegű volt, de hát végül is minden tudomány nagy részben elmélet. 1989-ben kezdtem az egyetemet, egy félét még a régi rendszerben jártam. Sokat jártunk terepgyakorlatra, ami a földrajztanulás szerves része, de a más szakosok csak azt látták, hogy a földrajzosok mindig kirándulnak. A földrajz a világról és az emberről szól, a természetföldrajz a világot, a társadalomföldrajz az ember és a természet viszonyrendszerét próbálja megismerni. A legfiatalabb ág a környezetföldrajz, ami a rendszerelmélet után alakult, az ad tudományos alapot arra, hogy úgy rakjuk össze az egészet, hogy a működését tudjuk vizsgálni. Enélkül elképzelhetetlen hatékony környezetvédelem. Én inkább természetföldrajzos vagyok, a geomorfológia és a pedológia a szívügyem, de többet a hidrológiában dolgoztam.

– *A földrajztudomány változik, az oktatásban lehet ezzel tartani a lépést? Megfelelő segédeszközök állnak-e a rendelkezésükre? Például mennyire naprakészek az iskolai térképek?*

– A korszerű segédeszközök forradalmasíthatnák is a földrajztanítást, hiszen a földrajztudományt is segítik. A számítógép minden területen hihetetlenül nagy lehetőség a vizsgálódásra, az iskolában is az lehetne. Az iskolai felszereltség azonban elmaradt a lehetőségekhez képest. Az oktatás nagyon kevés pénzt kap, és a földrajz amúgy is drága tantárgynak számít. Minden eszköz, amit elengedhetetlenül használni kell, nagyon sokba kerül, az atlaszok, a térképek, a számítógépes

programok. Ezért nem bír lépést tartani a földrajzoktatás a világgal. A térképeken a gazdasági adatok hiányosak, annyira gyorsan változnak, hogy a térkép-, atlaszkészítést az oktatás nem tudja követni. Ugyanakkor a gazdasági adatokat jobban is védik, ezért nem mindig megbízhatók.

„Ha a diákok a tanárt szeretik, rajta keresztül megszeretik a tantárgyát is. A tanárt pedig akkor kezdik szeretni, amikor rájönnek, hogy számára a diákok a fontosak. Ez szeretetalapú rendszer: ha a gyerekek azt érzik, hogy a tanár szereti őket, akkor ők is szeretik a pedagógust, ezt pedig úgy fogalmazzák meg, hogy »szeretem a tantárgyát.«”

– *Még mire lenne szükség ahhoz, hogy át lehessen adni a gyerekeknek a tudást?*

– Kényelmesen, könnyedén használható teljes térképtárra lenne szükség. Általában ebből egy iskolában egy van, és ha nincs földrajzterem, a tanárok azt hurcolják magukkal. Minden gyereknek kell egy atlasz és szükség van legalább egy számítógépre kivételével. Nem vágyom arra, hogy földrajzórán minden gyereknek külön számítógép álljon a rendelkezésére, úgy vélem, az már olyan egyéni munkát feltételez, amit jobban elvégezhet otthon. A számítógépet nem térkép helyett kellene használni. A gépen vaktérképek vannak, amit együtt írunk meg, hozunk létre, ugyanakkor a számítógépes rétegelt térképeket szét lehet bontani, az egyes elemeket külön vizsgálni, majd újra összerakni, mintha újraalkotnánk a világot. A szatellitképek is rengeteg újat hoztak a Föld domborzatának a megismerésében, más látásmódra adnak

lehetőséget, látványosak, a gyerekek otthon nézegetik és jobban megszeretik a földrajzt.

– *Mt tapasztalt, milyen módszerekkel lehet leginkább megszerettetni a diákokkal a földrajzt?*

– Ha a diákok a tanárt szeretik, rajta keresztül megszeretik a tantárgyát is. A tanárt pedig akkor kezdik szeretni, amikor rájönnek, hogy számára a diákok a fontosak. Ez szeretetalapú rendszer: ha a gyerekek azt érzik, hogy a tanár szereti őket, akkor ők is szeretik a pedagógust, ezt pedig úgy fogalmazzák meg, hogy „szeretem a tantárgyát”. Hosszú ideig vágytam úgy tanítani, hogy a gyerek a tantárgyra figyeljen és ne a tanárra, de be kellett látnom, hogy a kettőt nem lehet külön választani. A földrajz másik vonzereje a térkép. A térkép annyira csodálatos eszköz, hogy a kisgyerekek is ösztönösen szépnek, érdekesnek találják, és elkezdik nézegetni. Számomra is meglepő volt, hogy a térkép az érettségi előtt álló diákoknak is ugyanannyira szórakoztató, mint a kisebbeknek. Vonzó a felfedezés szépsége, például Románia földrajzánál érhető tetten, mekkora biztonságot ad a gyerekeknek, hogy helyre tudja tenni a dolgokat, összeáll fejében a térkép. Sikerélményt nyújt, hogy ha mondok egy nevet, tudja, hogy azt hol kell keresni a térképen. A térkép összetettsége miatt szép, változatos, sok mindenre használható tökéletes információátviteli rendszer, a diákok inkább azt érzik, hogy érdekes. De semmilyen órai tevékenység nem pótolhatja a kirándulásokon szerzett közvetlen tapasztalatot. Igazán saját élményeik által tudják a gyerekek a földrajzt megszeretni.

– *Hátrányt jelent-e a földrajz tanításánál, ha a gyermeknek például nincs jó térkép?*

– A térkép és a térképen való tájékozódás különleges képesség, ami vagy adott, vagy pedig nem. Szerencsére tanítható, iskolában kialakítható készség, nem lesz zseniális térképész,

aki valamiért nem érti a térképet, de iskolai és információszerzés szintjén meg tudja tanulni használni. A balkezeseknek például gyakran nehézséget okoz a térkép használata. Ennek komoly kutatási háttere van, de képzőművészekről is hallottam, hogy a balkezeseknél gondot okoz a térlátás. Akinek megvan a képessége, egyszerűen nem érti, hogy a másik hogy nem látja. Például sikerélményem volt egy balkezes gyerekkel, aki nem boldogult a térképpel, egyszerűen nem tudta olvasni. Akkor készítettünk neki egy tükörtérképet és az bevált, bár lehet, hogy a ráfigyelés is segített, az, hogy érezte, ő különleges.

„Azt szoktam mondani a diákjaimnak, ha meglátnak egy embert az utcán és megtetszik nekik, sokkal érdekesebb lesz, ha megtudják a nevét, hol tanul, ki az osztálytársa, kivel barátkozik. A tudás mindig gazdagítja a képet, ami első pillanatra bennünk kialakult.”

– Melyek az elvárásai, mit tudjon a gyerek földrajzból, miután elvégezte a tizenkét osztályt?

– Alapjában véve azt szeretném, hogy otthon érezze magát a világban, az ne legyen számára idegen vagy csak egy háttérkép. Ismerje, lássa, vegye észre. Ha valami különösebben érdekli, tudjon utánakeresni. Azt szoktam mondani a diákjaimnak, ha meglátnak egy embert az utcán és megtetszik nekik, sokkal érdekesebb

lesz, ha megtudják a nevét, hol tanul, ki az osztálytársa, kivel barátkozik. A tudás mindig gazdagítja a képet, ami első pillanatra bennünk kialakult. A földrajz a körülöttünk levő világot gazdagítja, teszi érdekesebbé. Minden, amit bármilyen tárgyról tudunk, erről a világról szól, és a világ rendjét, összefüggéseit többek közt a földrajz tanítja meg. A földrajz olyan, mint egy vállfa, mindenfajta tudásra lehet tenni, ugyanakkor eszköze is annak, hogy különböző területekről származó információk egy helyre kerüljenek. Ha nagyon jól megtanuljuk a földrajzt, minden földrajzi név érzéssé válik bennünk. Ha meghalok, hogy „Küküllő” egy érzést kelt bennem, és felidéződik az ezzel kapcsolatos összes tudás: a térképi tudás, hogy milyen városok vannak ott, de hozzátartozik Kányádi Sándor és a nagymamám szülőfaluja, vagy hogy ott romlott el az autóm, bármi, ami egy csak rám jellemző gyűjtemény. Minden hely, ami körülöttünk van, a földrajztól élővé válik, megtelik tartalommal és részünkké lesz.

– Van idő arra, hogy egy témában elmélyüljön a pedagógus a diákokkal, vagy arra, hogy például terepgyakorlatra menjenek?

– A földrajzt szinte minden iskolában és osztályban heti egy órában tanítják, ezért sok minden kimarad. Hátforgató példa erre, hogy Európából tizenkét ország a kötelező tananyag. Tizenkét év oktatás alatt nem jut idő arra, hogy Európa minden országáról beszéljünk. De a hold mozgásairól szóló sem kötelező tananyag. Annyira logikátlanul nyirbálták meg a programot, hogy ha azt betartjuk, az egész tudományos összefüggérendszer összeomlik. A terepgyakorlatok nem részei a kötelező oktatásnak, pedig azt tanteremben nem lehet helyettesíteni. A jelenlegi rendszer a földrajztanítás ellen dolgozik, és esélyt sem látok a javulásra, mert továbbra is olcsó oktatást akarnak, az olcsó oktatásban pedig nincs helye az elmélyülésnek. Mindenki mondja, hogy nem elég jó minőségű az oktatás, de a további átalakítást is az olcsóság felé viszik, holott mindenki tudja, hogy a jó termék drágább, mint a rossz.

– Mi a véleménye az érettségi tételekről?

– Éddig a nyelvi nyomorúság volt az egyetlen hátránya. Oktatási és pedagógiai abszurdum volt egy vizsgán két nyelven számonkérni a diák tudását. Ettől eltekintve nagyon jó a földrajz érettségi, a tételek vonzóak. Ha társaságban elővesszük, legalább egy félórára mindenki számára élvezetes

• **Makfalvi Zsuzsa:** „Minden hely, ami körülöttünk van, a földrajztól élővé válik, megtelik tartalommal és részünkké lesz.”

szórakozást jelent. Sok a térképes, grafikonos feladat, bárki, aki meglátja, rögtön elveszi, kíváncsi lesz, vajon hányasra tudja megoldani. Szomorú, hogy a reál osztályosoknak nem engedik meg, hogy az érettségien a földrajzt válasszák.

Egyébként az én pedagógiai hitvallásom az, hogy a tudás alapvetően arra való, hogy boldogabbak legyünk. Szébb kell, hogy legyen az élete annak a gyereknek, aki többet tanul. Vagy jobb emberré kell válnia. Úgy gondolom, hogy nem a megszerzett tudás mennyisége jelenti az oktatás kulcsát, hanem az, hogy akinek a tudás a birtokába jut, gazdagabbá válik.

BÍRÓ BLANKA

Makfalvi Zsuzsa 1969-ben született Csíkszeredában. Az egyetem a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen végezte 1994-ben. Egyetem után a budapesti Vízügyi Tudományos Kutató Intézet UNESCO által támogatott nemzetközi továbbképzésén vett részt. 1995-től a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium földrajztanára.

Beszélgetés Keresztesi Polixéna kolozsvári iskolapszichológussal

„A nagyon nehéznek tűnő tantárgy is érdekessé tehető”

– A legtöbb szülő és pedagógus is gyakran kap olyan visszajelzést a diákoktól, hogy a tananyag mennyisége, az iskolai felmérék és a követelményrendszer miatt szorongás, félelem alakul ki a gyerekekben. Mit tapasztal az iskolapszichológus, mennyire gyakori ez a jelenség? És leginkább milyen korosztályt/korosztályokat érint?

– Mondanál konkrét példát arra vonatkozóan, milyen szorongásos problémával fordulnak leggyakrabban hozzád a diákok? Illetve hogyan orvosolható, ha már testi síkra is kivetül a szorongás (pszichoszomatikus tünetek formájában jelentkeznek)?

– A leggyakoribbak az alkalmazkodási és teljesítményszorongások, ritkábban fordul elő a fóbia, illetve fordulnak hozzáam pánikzavaros gyerekek. A leggyakoribbak az elsősknél előforduló alkalmazkodási problémák, melyeknek tünetei is nagyon változatosak. Ilyenkor jelentkezhet gyakori sírás, túlérzékenység, körömrágás, agresszív magatartás, de testi tüneteket is ölthet a gyermek szorongása, leggyakrabban a hasfájás, hányinger, hányás, hasmenés, fejfájás tüneteit vehetjük észre. Ezeket nevezzük pszichoszomatikus tüneteknek, mivel a testi tünetek mögött lelki/pszichés ok húzódik meg. Általában a tanévkezdéskor gyakoribbak a tünetek, és viszonylag hamar (2–3 hét) alatt spontánul elmúlnak. Elsősök esetében ebben nagy szerepe van a tanítónőnek, akinek tisztában kell lennie (általában ezek a pedagógusok tisztában is vannak) azzal, hogy a gyerek fél az új helyzettől, fél a kudarctól, szeretne megfelelni, ezt pedig játékosan, megértően, a gyerekre figyelve könnyen áthidalják. Ugyanakkor elengedhetetlen a szülő pozitív és támogató hozzáállása, a gyermek pozitívumainak, erősségeinek kihangsúlyozása és a játék, mozgás, laza tevékenységek biztosítása. Fontosnak tartom első osztályban (legalább az első hónapokban), hogy a szülők segítsenek a kisdíkoknak a házi feladatok megoldásában, ugyanis a szülő jelenléte nagyobb fokú biztonságot jelent a gyerek számára. Amennyiben a szorongás tünetei nem csökkennek és/vagy nem szűnnek meg egy-két hónapon belül, érdemes és javasolt szakember segítségét kérni.

– Ha a diák gyakran ismételteti otthon, hogy fél, mert felmért ír, illetve viszolyg az iskolától emiatt, mi a szülő teendője elsősorban?

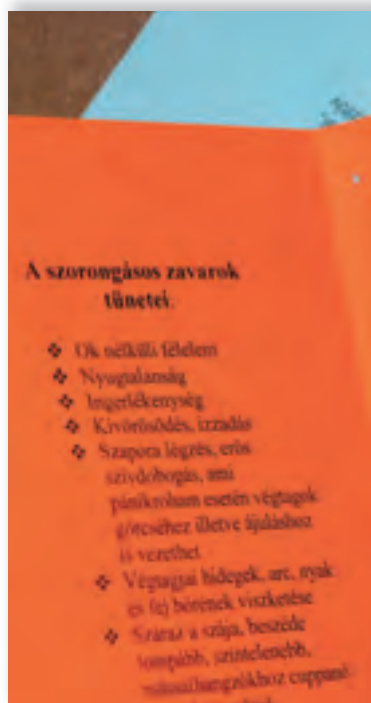
– Két dologra érdemes odafigyelnie a szülőnek. Elsősorban az érzelmi támasz az, ami hatalmas segítséget

Fotók • SÜTŐ ZSOLT

• Keresztesi Polixéna: „A pedagógusnak elsődleges célja a gyerekekkel/osztállyal kialakítani egy bizalmi kapcsolatot, amelyben mindenki jól érzi magát.”

– A felnőttek mindennapos szóhasználatában gyakran jelenik meg a „stressz”, a „szorongás” kifejezés, hiszen napjaink velejárója, munkahelyi és magánéleti szinten egyaránt tapasztalják a legtöbben. A szorongás tulajdonképpen egy felfogott fenyegetésre adott normális válasz, ami kisebb-nagyobb mértékben életünket végigkíséri. Éppen ezért a gyerekek sem mentesek ettől az érzéstől, átéléstől. Általában a nagyobb változások, a megszokottól eltérő helyzetek/események válhatnak ki szorongást a gyerekeknél. Az iskolapszichológus több szorongó gyerekekkel találkozik első, ötödik vagy kilencedik osztályban, amikor egy komoly alkalmazkodási perióduson mennek keresztül, mint más osztályokban. Az iskolai szorongás egyébként a végzősökhöz is jelentkezik (nyolcadikosok, tizenkettedikesek), mivel ők felmérés, megmérettetés előtt állnak.

jelent a szorongó gyerek számára, valamint biztonságot nyújt neki. Ezt a szülők biztatás, bátorítás formájában tehetik meg. Ugyanakkor azért, hogy nemcsak az iskolai teljesítménye alapján értékelik gyereüket, kerülik a más gyerekkel vagy a testvérrel való összehasonlításokat. Másodszorban érdemes a gyerekkel közösen kialakítani egy tanulási programot, ez ugyanis nagyobb kontrollt biztosíthat a megtanulandó anyag elsajátításában. A rendszeresség és átláthatóság csökkenti a szorongást, így pedig a felmérő sem tűnik annyira fenyegetőnek.

– *Hogyan viszonyuljon a szorongás problémájához az osztályfőnök, vagyis az a pedagógus, akinek a legszorosabb a kapcsolata a gyerekekkel?*

– A pedagógusnak elsődleges célja a gyerekkel/osztállyal kialakítani olyan bizalmi kapcsolatot, amelyben mindenki jól érzi magát. Így a feladat, a teljesítmény sem tűnik megerőltetőnek és hatékonyabb a munka is. Fontos itt is a szabályrendszer kialakítása, valamint a következetesség, mert így a gyerek tudja, hogy mit várnak el tőle.

– *Nyilván a tanárok is szembesülnek azzal, hogy a diákokat megterheli a gyorsított ritmus, az, hogy a tanterv nem eléggé gyerekbarát, és hogy esetenként a diákok idejét, energiáját felemészti, türelmét próbára teszi a sok felmérő, a tanterv ritmusához való igazodás. Mi a szaktanár teendője, ha a gyerekektől ezt kapja visszajelzésként? Hogyan lehet áthidalni a problémát: egyrészt haladni a tananyaggal, másrészt arra is törekedni, hogy a gyerek ne veszítse el érdeklődését, ne fásuljon bele a tanulásba, ne alakuljon ki benne szorongás és iskolaundor?*

– Ez mindig kihívást jelent a pedagógus számára, mert valóban rendszerint hatalmas a tananyag és a diák/osztály ritmusát, befogadóképességét is figyelembe kell venni. A diákok pedig gyakran nem látják a tantárgy gyakorlati hasznát, értelmét. Elsősorban ezt kellene megértetni, felfoghatóvá tenni, közelebb hozni a diákokhoz. Gyakorlatiasabbá tenni a tantárgyat. Ez viszont már a pedagógus kompetenciáján, módszerein és odaadásán múlik. Egy nagyon nehéznek tűnő tantárgy is érdekessé válhat, ha megfelelően tálalják, és jó figyelembe venni, hogy ez nemcsak a diákoknak, hanem a tanárnak is hasznára válik.

– *Milyen figyelemfelhívó jelekre kell odafigyelnie a szülőnek és pedagógusnak? Mikor tekinthető még „normálisnak” a vizsgadrukk és mikortól beszélünk „kóros” szorongásról, illetve mikor kell szakemberhez fordulni?*

– A vizsgadrukkot vagy lámpalázat mindenki tapasztalja nagyobb feladatok, vizsgák előtt, és ez természetes szorongásnak tekinthető. Akkor válik kórossá, ha az intenzitása túl erős (például a gyerek rosszul van) és/vagy

• **Szorongás és ellazulás.** „Léteznek olyan szorongásoldó technikák, amelyek ilyenkor beválnak.”

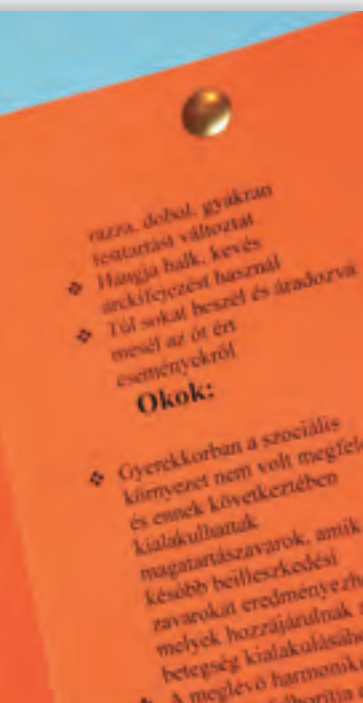
hosszú ideig áll fenn. Ilyenkor fontos kikérni szakember véleményét. Ha bármilyen változás történik a gyerek viselkedésében és az hosszabb ideig fennáll, a szülő vagy a pedagógus úgy veszi észre, hogy nem csupán átmeneti, akkor az figyelmeztető jelnek számít. Ilyen jelzés lehet, ha visszahúzódik, gyakran sír a gyerek, romlik a teljesítménye, elkezd bohóckodni, agresszív lesz, kerül bizonyos feladatokat, gyakran megbetegszik stb.

– *Lehet-e a gyerekeknek olyan „technikákat”, módszereket ajánlani, amelyekkel legyőzheti a szorongását? Javasolhatja ezt a gyerekeknek az osztályvezető pedagógus (tanító, osztályfőnök), esetleg a szülő is?*

– Léteznek olyan szorongásoldó technikák, amelyek ilyenkor beválnak, például a légzőgyakorlatok, amit felelés előtt, felméréskor észrevétlenül bárki elvégezhet: lélegezzek mélyeket lassan, egyenletesen, számoljanak el tízig, mielőtt elkezdenek beszélni. Felmérőírásokról azt lehet javasolni, hogy ne kezdjen el kapkodni, hagyjon magának egy pár percet, hogy megnyugodjon a gyerek, és gondolja át, mit fog leírni, mert így nagyobb valószínűséggel eszébe fog jutni.

KISS JUDIT

A sulis mint a „frusztrációk villámhárítója”

Miért szereted az iskolát? – kérdeztem első fiamtól a minap.

Mert szeretem a Tancit – válaszolt.

Lassacskán szemmel láthatóan kinővünk az *első/iskolakezdő* szülő kategóriájából, a féléves bizonyítványon kívül már azt is megtapasztaltuk, milyen is az, amikor az ember gyermeke az első táborélményét éli meg...

A többes szám használata kizárólag a magam meg a férjem élményvilágát hivatott jelezni.

Mert a fiam számára az iskola sokkal inkább a Tancit, az osztálytársakat, padtársakat, illetve csapattársakat jelenti, a szárba szökkenő barátságokat, varázsszóra vidámságot teremtő játékokat, a meseszönyeget, amelyre rátelepedve a kéznél levő varázskalappal a megfelelő

„Mit is akarok tulajdonképpen ellenőrizni? Mitől félttem leginkább? Hiszen minden nap első szavamra kipattan az ágyból, sipp-supp, máris felöltözött, már a reggeli fölött mondikál, szedi lábacskáit a járdán, délben pedig megerősíti, hogy ma is jól telt, suliba járni remek dolog.”

varázsige kimondásával semmi perc alatt indul is a meseszöveg. És itt aztán már semmi se jelenthet akadályt, csak úgy áramlik a rengeteg szereplő, esemény, bonyodalom és szerencsés megoldás jókedvet és megnyugvást hintve a csillogó szemű kis gyerekekre.

Az első tudja persze, hogy van házi feladat is, de szerencsére nem megterhelő mennyiségben, meg tanulnivaló is, de az sem tonnaszámba.

A reakciója, illetve általános hangulata mindenképpen megnyugtató, ennek ellenére minden nap késztést érzek arra, hogy „ellenőrizsem”, a „na, milyen volt ma az iskolában?” kérdést valahogy egyik nap sem tudom kihagyni.

Mit is akarok tulajdonképpen ellenőrizni? Mitől félttem leginkább?

Hiszen minden nap első szavamra kipattan az ágyból, sipp-supp, máris felöltözött, már a reggeli fölött mondikál, szedi lábacskáit a járdán, délben pedig megerősíti, hogy ma is jól telt, suliba járni remek dolog.

Valóban az iskola egy bővíztű élményforrás.

Az élmények márpedig sokfélék, és ismerjük be, akadnak frusztrációt okozó élmények is.

Talán ettől féltjük a legjobban gyermekünket, bár tudjuk, hogy bekövetkeztük csak idő kérdése. Mert az iskola sok-sok feladata közé sorolhatjuk – bár kissé cinikusan hangzik – a frusztrációélmény biztosítását is.

Kapunk belőle: ki többet, ki kevesebbet.

Sajnos csak így tud az iskola egyik fontos feladatának eleget tenni, csak így tud társadalmi életre nevelni. A társadalmi élet napjainkban versenytársadalmat is jelent. A verseny győzteseket és veszteseket avat egyaránt. A megnyugtató pedig, hogy a győztes vesztes kategória relatív. Szerencsére a suliban azonban birtokba vettük a frusztrációk „villámhárítóját” is, mert ott van kapaszkodónak a Tancit, meg az osztálytársak, padtársak, csapattársak – egyszóval a megbízható emberi kapcsolatok.

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

- „A gyerek számára az iskola sokkal inkább a Tancit, az osztálytársakat, padtársakat, a szárba szökkenő barátságokat, varázsszóra vidámságot teremtő játékokat jelenti.”

RÁPOLTI KINGA

A ló két oldala – erősít-e bármit is a kivétel?

Közel egy emberöltővel ezelőtt, zöldfülű újságíróként rácsodálkoztam egy brassói kezdeményezésre: már nem emlékszem, hányas számú általános iskolában, valahol a város szélén évek óta alkalmaztak egy olyan módszert, amivel nemcsak a tanórák idejére, de még azután is az iskolában tudták tartani a romagyerekeket, amíg elkészültek a másnapi leckékkel. Egy tanárnő elbeszélése után megkerestem az igazgatót és megtudtam, hogy van olyan gyerek, aki már másodgenerációs, vagyis apja-anyja (vagy épp mindkét szülője) az elsők között végezte el – ugyanilyen módszerrel, ugyanott – az általános iskolát. A „csoda” lényege, hogy önerőből, tanári-szülői hozzájárulásból minden nap kaptak valami kis jelképes bónuszt az iskolába rendszeren járó gyerekek: egy-egy almát, cukorkát, ceruzát vagy éppen füzetet.

Nagyon tetszett nekem ez az egész, úgyhogy lelkesen megírtam a „cigányiskola” sztoriját. Akkor, 1977-ben, kaptam is azonnal a főszerkesztőtől hideg-meleget, a legenyhébb az volt, hogy teljesen hülye vagyok, mivel nem tudom, hogy cigányiskola nem létezik. Erősködtem, hogy de igen, Brassó külvárosában van és nem is igazán újdonság... Mígnem úgy, mint egy hamisítatlan hülyének elmagyarázta, hogy ha van is, akkor sincs, mert erről nem beszélünk. Felejtsem el. El nem felejtettem, de megértettem. Aztán hallottam Nagyváradon is egy biológiai tanárnőről, aki úgy érte el, hogy az ő óráján hiánytalanul részt vegyenek a kis lurkók, hogy az ötven percből csak negyvenet kellett a leckére figyelniük, tíz percig énekelhettek vagy akár egy kis gyors tánccal meg is mozgathatták az üléstől elmerevedett tagjaikat. De mindez rég volt, már-már úgy, mint a mesében: hol volt, hol nem volt...

Aztán jött a „nagy” változás és a kampánnyá lett roma-felzárkóztatás. Egyszerűbben: a ló másik oldala. Erősen központosítva, minisztériumi segédlettel kézben tartva, több-kevesebb helyi – rosszul értelmezett – pozitív diszkriminációval: jó pár évvel ezelőtt valaki kitalálta és egy kormányrendelettel meg is fejelte, hogy a tanintézetekben külön helyeket kell fenntartani a továbbtanulni akaró romagyerekek számára. Aki erre helyeslően rábólint, azt kérem, gondoljon egyetlen pillanatig bele: van-e olyan példa az egyetemes (kulturális) történetben, amikor bármiféle pozitív diszkrimináció valóban pozitív hozadékú lett volna – az egyik vagy a másik fél számára?! Én ugyanis nem tudok ilyet, az ellenkezőjét viszont nagyon sokat. Ugyancsak személyes tapasztalatból. Az évek során ugyanis számos roma nemzetiségű tanítványom volt, akikről úgy derült ki a származásuk, hogy ők beszéltek róla – véletlenül. A legjobbak között végezték el a négy liceumi évet és lett belőlük értékes felnőtt. Mint annyi más osztálytársukból. De megfordultak a kezem alatt olyanok is, akik bukdácsolnak egyik osztályból a másikba, megpróbálták tisztességtelen eszközökkel „helyt állni”, de nem sikerült. Voltak köztük romák is. Vagy éppen olyanok, akik romaságukban jó biznisszt láttak (az etnobiznisz kifejezés sem igazán új keletű és semmiképpen sem én találtam ki), gondolván, hogy ha már fenntartanak a számukra helyet, akkor át lehet lébecolni a négy esztendő. Az egyik ilyen diák óralátogatásával nem volt baj, hiszen különösképpen szeretett nyüzsögni-fennfőrgni, de a tanulás fogalmát nem akarta elfogadni. Meg is bukott pótvizsgára, a pótvizsgán pedig egyszerűen visszaadta a tételt, mondván,

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

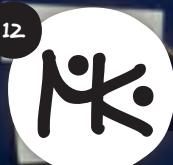
• **Etnobiznisz a közoktatásban.** Merjük a különböző főnöki utasítások ellenére vállalni, hogy a kivétel gyakran nemhogy erősítené, de földig is rombolhatja a szabályt.

hogy nem tanult semmit. Kérdeztem ezt, kérdeztem azt, megmakacsolta magát, hogy ne zaklassam, úgysem tudja egyik kérdésre sem a választ. Akkor marad az osztályismétlés. Vállalt vont és büszkén himbálva magát kivonult. Ez tizedik osztály végén történt. Nem sokkal a pótvizsga után kezdődött a tizenegyedik osztály: a legény ott díszelgett megszokott helyén. Rákérdeztem, hogyan lehetséges ez? Fitymálva válaszolt: neki itt megvan a fenntartott helye, újvizsgáztatást kért, meg is kapta, sőt, mintha egyetlen nap alatt sikerült volna mindazt elsajátítania, amit egy év alatt nem, át is ment. Nem részletezem, milyen negatívumokkal járt mindez az egész osztály viszonyulásában, de tizenegyedikben ugyanazt játszotta el, amit előző évben. De az már nem lévén kötelező (meg aztán túlságosan szembeszökő is lett volna), egy másik iskolába átmelve megismételte az évet. És időnként üzengetett nekem, hogy milyen jó jegyei vannak. Talán csak velem nem értett szót?! Ki tudja. De hallottam olyat is, hogy az alig két osztályt végzett apuka majdnem megütötte az osztályfőnököt, aki érdeklődni mert az ötödikből ki-kimaradozó kislánya felől, mondván, hogy már így is kétszer annyi osztályt járt a gyerekek, mint ő, az apa, úgyhogy jobb, ha a tanár nem avatkozik az életükbe. És olyan is volt, aki nevetőgörcsöt kapott, hallván, hogy nyolcadik után az osztályfőnökük beadja a beiratkozási dossziéjukat a – számukra – fenntartott szakiskolai helyekre. Vigye csak nyugodtan, mondták neki, ők biztosan nem fognak az iskola felé sem nézni!

Hasonló példákkal mindannyian találkozunk, érezzük minden pozitív diszkrimináció erős negatív töltését, merjük hát a különböző főnöki utasítások ellenére vállalni, hogy a kivétel gyakran nemhogy erősítené, de földig is rombolhatja a szabályt.

MOLNÁR JUDIT

• Egy más világ. Jelbeszéddel kommunikálnak

• Közelről kell segíteni

• Emberséggyakorlatok

2011. március

Gyakorlatok

A kolozsvári Hallássérültek 2-es számú Intézete

Románia egyetlen magyar nyelvű intézete, ahol hallássérült gyerekeket oktatnak

• High-tech segédeszközök és odafigyelő tanári gárda

A több mint 120 éve alapított állami intézmény, a kolozsvári Hallássérültek 2-es számú Intézete óvodát és iskolát, valamint diákotthont foglal magába. 110 magyar, főképp hallássérült diák tanul az intézményben, valamint más sajátos nevelési igényű gyerekek is. Az Erdély szinte minden részéből érkezett gyerekeket két óvodai csoportban és 14 iskolai osztályban tanítják. A kolozsvári iskola az egyetlen magyar tannyelvű intézmény az országban, ahol hallássérült gyerekeket oktatnak. Már csecsemő kortól kezdve tanácsadással szolgálnak, óvodai (kiscsoporttól iskolás korig) és iskolai (elsőől nyolcadik osztályig) oktatás zajlik kis létszámú csoportokban differenciált, esetenként egyéniesített módszerekkel, korszerűen felszerelt, speciálisan kialakított

tantermekben. Az intézmény felvállalja az audiológiai vizsgálatot és gondozást, valamint egyéni, szurdologopédiai fejlesztést.

Ezenkívül értelmi fogyatékos, tanulási zavarokkal küzdő, halmozottan sérült gyermekeket is oktatnak. Az autista gyerekeket 2–3 fős osztályokban, szakképzett gyógytárgyakosok oktatják. Az intézmény otthoni tanítást is vállal olyan kolozsvári gyermekek esetében, akik súlyos, halmozott fogyatékoságuk vagy mozgássérültségük miatt közösségben nem oktathatók. Az iskolában tanuló gyermekek számára ingyenesen biztosítják a gyógytornát, a pszichológiai felmérést és tanácsadást, orvosi ellátást, a bentlakást, valamint a más településről érkező gyermekek étkeztetését.

• Udvar, szünet, móka

• Játékos földrajzóra

• Beszéderősítő és kiejtési gyakorlatok logopédus és számítógép segítségével

• Személyre szabott foglalkozások. Gyógytorna szeretettel

2011. március

FOTÓK: SÜTŐ ZSOLT

Az ábraanyag szerepe az információörögzítés hatékonyságának szempontjából

A biológia oktatásának módszertani irodalma nem szűkölködik az ábrák, valamint a vizualitás fontosságát hangsúlyozó szakirodalmi publikációkban, de mintha a hazánkban jelenleg forgalomban lévő tankönyveknek lenne egy krónikus vagy talán pontosabban fogalmazva, járványszerű problémája: az ábraanyag túlbonyolítottasága. Ennek a valós problémának egy, az oktatási folyamat keretében megvalósuló/megvalósítható megoldási lehetőségét kívánom írásomban bemutatni, hiszen a biológia oktatásában a rajznak/ábrának alapvető módszertani segédeszköz-szerepe van.

Bár a jelenlegi módszertanokban helyet kap az ábra, mégsem fektet kellő hangsúlyt a rajznak mint esztétikai élményt nyújtó „objektumnak” a szerepére. Az élet formavilágát sematikus, adatokkal teletűzdelt ábrák próbálják bemutatni, s csak kiegészítik a mennyiségileg jóval több szöveges tartalmat.

A másik probléma, hogy számos rajz nem törekszik az egyszerűsége, ami a megértéshez vezető út egyik alapkövetelménye kellene, hogy legyen.

Esztétikum és motiváltság – érdekes és/mert szép

Hogy a rajz az oktatás hatékonyabbá tételében milyen szerepet játszhat az esztétikai élmény kialakulásában, eléggé nehezen bizonyítható és mérhető. Eddigi (tízéves) oktatási tapasztalatom talán feljogosít arra, hogy ennek a hatásnak a természetéről és szerepéről véleményt fogalmazzak meg. Ma az oktatásban már számos tényező teszi egyre nehezebbé annak az elemi módszertani lépésnek a megvalósítását, amit a szakirodalom figyelemfelkeltésnek nevez. Elég csak a fogyasztói társadalom „marketinghiénáinak” vagy a média információáradatával szembeni védekezésekre gondolni, amelyek egyre inkább ellehetetlenítik az egyén számára a lényeges és lényegtelen közti különbségtételt. Az aktuális információdömpingben az

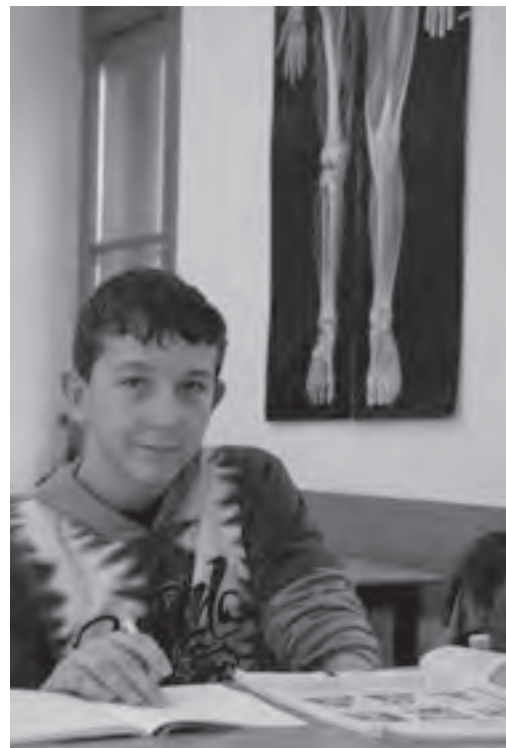
iskola és a tananyag információközlő szerepe eltörpül, talán át is értékelődik ennek súlya.

Úgy vélem, az egyértelmű emberi kommunikáción kívül a rajz adta rácsodálkozási lehetőség a figyelemfelkeltés egyik útja kell(ene), hogy legyen. A biológiaoktatásra is érvényes, hogy egy téma bevezetőjeként különösebb információmennyiséget nem tartalmazó rajzokat tartok érdemesnek megmutatni a diáknak, minimális magyarázattal vagy akár anélkül is az óra elejének néhány percében. Ugyanez érvényes a fotókra is.

A rácsodálkozás érdeklődést kelt a gyerekekben, hiszen mindenkiben, kulturális környezettől függetlenül, működik az az érzék, amely kiváltja a szépre való öntudatlan odafigyelést. A csodálkozás mint intellektuális aktus a tudatos figyelem állapotának olykor öntudatlan „előmelegítése”. Egy tanóra keretében erre természetesen idő kell szánni, de sajnálatos, hogy mennyiségcentrikus oktatási rendszerünkben nem jut elegendő idő ennek a módszernek a részletes kifejtésére. Az ember lelki apparátusának „feldolgozóképesége” korántsem működik olyan iramban, mint ahogyan azt a világ ritmusa diktálja. Az óra elejének lehetőség szerint legyen meditatív, „lüktetésmentes” hangulata, ilyenkor jó, ha a főszereplő csak a diák és a kép.

Nyilván, általános iskolás korban ez a célkitűzés jobban megvalósítható, ekkor ugyanis még korbéli pszichikai sajátosság a gyermek fokozottabb rácsodálkozási hajlama.

Középiskolás korban már az általános érdeklődés, beállítottság, érzelmi és értelmi intelligencia is befolyásolja a módszer sikerességét. Kíváncsiság/érdeklődés minden diákban van, de a gimnáziumi oktatás szintjén (ez több kolléga általános tapasztalata is) az utóbbi években valami hihetetlen módon eluralkodott az „engem ez nem érdekel” szemlélet és hozzáállás. Erre vonatkozóan állítom azt, hogy például egy anatómiai pontos, de

• A gyerek szemével kell látni.

Különösen annak, aki oktatási segédanyagok, tankönyvek írásával és szerkesztésével foglalkozik.

ugyanakkor magyarázatoktól mentes művészi/esztétikai értékkel bíró rajz vagy éppen nyers, de valós fotó figyelemfelkeltő lehet. Elvont jellegű tartalma mellett a mindeddig leírtaknak gyakorlatban alkalmazható vetülete és talán mérhető pedagógia hozadéka van.

A rajz mint módszertani eszköz – kövesd a vonalat és értsd meg a működés lényegét

Térjünk most rá az ábrának (rajznak) mint információhordozó objektumnak a szerepére. A tankönyvben használt rajzok jó részével az a probléma, hogy túl sok információt zsúfolnak egyetlen objektumba, sok magyarázó szóval, felesleges vonallal, árnyékkal, színnel. Ráadásul mindez gyakran annyira összepréselve/zsugorítva jelenik meg,

8. Gyarmathy Zsigmond Ösztöndíj Kalotaszentkirályon

Az idei volt a nyolcadik alkalom, mikor a kalotaszentkirályi Ady Endre Iskola 18 pályázó tanulója közül a legmagasabb pontszámot elérő öt átvehette a Gyarmathy Zsigmond Ösztöndíj díszoklevelét és a vele járó 600 lejes pénzjutalmat. Az iskola két volt diákja, Kiss B. Atilla és Okos Márton által 2003-ban alapított ösztöndíj pénzalapját – az alapítón túl – hazai és magyarországi magánszemélyek adományai biztosítják.

Mint minden évben, most is a díjkiosztó gála zárta azt a kétnapos ünnepséget, melyen az Ady Endre Iskola diákjai megemlékeztek az 1848/49-es forradalom és szabadságharc hőseiről.

Az alábbiakban a díjkiosztó ünnepséget jelenlétével megtisztelő Kötő József RMDSZ-es képviselő beszédét adjuk közre.

Immár hagyománnyá vált, hogy március idusán Kalotaszentkirályra zárandokolunk. Nem véletlenül használom a zárandoklás fogalmát, hisz ilyen alkalmakkor szent ügyet, közösségi önépítésünket szolgáljuk. A szentkirályi példából egy nemzet talpon maradásának módszer-tanát is kiolvashatjuk. Ezt öt pontban foglalhatjuk össze:

1. „Szaporítsd a tudományos emberfők mennyiségét”. Az ösztöndíjak rendszeres kiosztásával nemzetépítő stratégiát követ az Alapítvány. Széchenyi mondotta: „A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma. Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat stb. teszik a közerőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb súly és erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje.”

Az Alapítvány éppen anyanyelvű oktatásunkat segíti, ifjú nemzedékünk tudással, képességekkel való felruházását ösztönzi, bentlakása otthoni melegében éppen a tudományos emberfők mennyiségét szaporítja, amely versenyképes lehet a mai világban.

2. A versenyképesség révén visszahódíthatjuk a szülőföldet. Nemzeti ünnepünk küszöbén idézzük '48-as forradalmunk egyik hősének jelszavát. Jókai mondotta: „A zöld mezőn, nem a zöld asztalon szerezzük vissza az országot.”

3. Sokan a szülőföld visszahódításának eszközeit csak a politikában, a cselekvés helyett az öncélú politizálásban vélik megtalálni. Az Alapítvány megtalálta Móricz Zsigmond tanítása nyomán a leghatékonyabb eszközt: „Hagyd a politikát, építkezz!” Kalotaszentkirályon építenek a szó szoros értelmében: lelkeket és a magyarság otthonait.

4. A másik nagy példamutatás az összefogás, az egymásba kapaszkodás képessége egy nagy cél megvalósítása érdekében. Ma gyilkos csatározások és önpusztító marakodások korát éljük, amelyek a versenyképességünket, a világban kivívott helyünket veszélyeztetik. Addig itt, Kalotaszentkirályon, az Alapítvány kebelében az ellenkezőjét tapasztalhatjuk. Horváth István egyik gyönyörű versének intelmét követik:

„Ültünk egymásba kapaszkodva,

Fogódtunk löcsbe, csatlásokba.

Egymást kereste markunk, markom,

Hogy fenntartson és összetartson.”

Azt kívánom az Alapítványnak, hogy azt az egymásba kapaszkodás képességét őrizze meg sokáig, szolgálta példát.

5. Ha egy szóban kellene összefoglalnom a mai napon felém áradó üzenetet, azt mondanám: jövőépítés. Az erdélyi sors prófétái: Márton Áron, Kós Károly is erre intettek: építkeztek. S ebben a szellemben üzen nekünk a már említett Horváth István is:

„S amennyi szénát tudsz

kaszád nyomán hagyni

a végigvitt rendben,

a jövőből jogos

osztalékod annyi.”

S ez lehetne az Alapítvány jelszava is.

hogyan a túlbonyolított ábra első ránézésre egyetlen színes foltként „csapódik le a diákban. Minden ember először általános, távlati pillantást vet az ábrára, amelyet értelmezni szeretne. Ebben a momentumban már megszületik egy általános benyomás, amely nem kismértékben befolyásolja azt, hogy egyáltalán hozzálát-e értelmezni a diák a látottakat. Természetesen most általános oktatási helyzetről van szó, és nem arról, amikor valaki tudatosan, bonyolultságától függetlenül meg akarja érteni az ábraanyag jelentését, információit. A rajzértelmezés kognitív folyamat, automatikusan úgy működik tovább, hogy a látás „keres” egy kevésbé zsúfolt területet, és azt megértve, kifele halad, majd a szomszédos peremterületeket is értelmezi. Ebben az összefüggésben kellene az iskolai ábrát „irányítottá tenni”, ok-okozati viszonyba helyezni, ezáltal követési utat adni a látásnak is. Az egész értelmezési folyamathoz szükséges átlag időnek nem kellene túllépnie a 2–3 percre. Ebben segít, ha az ábra minél egyszerűbb. Ilyen szempontból nézve az értelemben egy rajz minél kevesebb, annál több. Rendkívüli módon legyszerűsített rajzokkal indulva sokkal hamarabb el lehet jutni igen bonyolult folyamatok megértéséhez. Saját szakterületemnél, a biológiánál maradvány a rajznak anatómiai, tehát szerkezetre vonatkozó, valamint élet-tani, vagyis működéseket/folyamatokat ábrázoló szerepe is van. Egyszerűen nyilakat használva adott vonalakon máris dinamikussá tehetünk egy rajzot. Akár egzakt vizsgálatok tárgyát képezhetné több, itt szóvá tett megállapítás, hogy pontosabb rálátása legyen az ilyen típusú jelenségekre/hatásokra azoknak, akik például oktatási segédanyagok, tankönyvek írásával és szerkesztésével foglalkoznak.

BALLA SÁNDOR
a margittai Octavian
Goga főgimnázium
biológiatanára

KÖTŐ JÓZSEF
RMDSZ-es képviselő

Mesterségünk címere: testbeszéd a testnevelésben

Amikor a tanár „érzi a gyereket”

Valós mesének is nevezhető, ami velem történt. Egy napon, amikor a hűlés következtében teljesen elment a hangom, második osztályban a következő megoldáshoz folyamodtam: ráírtam nagy betűkkel egy lapra: „Kedves gyerekek! Nem tudok beszélni, elment a hangom, kérlek, segítsetek, s nagyon figyeljete, mert ezen az órán csak

mutogatni fogok. Megértéseketek köszönöm!” A tornaóra nagyszerűen sikerült, mondhatni, sokkal jobban, mint azok, amelyeket „végigszavaltam”. A gyerekek teljes mértékben odafigyeltek minden jelzésemre, s szavak nélkül is mindent megértettek. Nem kellett csendet kérni, fegyelmezni, csupa szem volt mindenki. Némajáték volt az óra, de jól teljesítettünk én is, ők is. Akár néma is lehetnék - gondoltam az eset tanulságait összegezve. Lám, mire jó egy kis „hangzavar” - ámultam magamban. A testbeszéd ugyanis nem verbális kommunikációként a testnevelés oktatásának nélkülözhetetlen alapeszköze. Jelen van az órátartás minden percében, a sporttevékenységeken, a mérkőzéseken, mindenütt, ahol a mozgás szervezett formában történik. Ugyanakkor az iskolai testnevelésben a tanár-diák kapcsolat kialakulásának meghatározó része. A beszéd szerves kiegészítője, és mint ilyen, nagymértékben befolyásolja a kiegyensúlyozott, harmonikus óravezetést. A metakommunikáció többet árul el minden szónál. Nem bízhatjuk a véletlenre, hogy értjük-e ezt a nyelvet, s mi magunk mennyire folyékonyan beszéljük, mert a szavaknak csupán tömegük van, súlyt attól kapnak, milyen érzelmi-akarati erőter veszi őket körül.

A gesztusok összhangja

A gesztusok összhangjának megértése vizsgálati eszközként szolgál a gyerek beállítottságának kiderítéséhez, és segít cselekvésének megértésében. Vannak helyzetek, amikor a nem verbális kommunikáció verbális kísérőjeként jelenik meg, mégis a gesztusok üzenete tükrözi jobban az igazságot, ám amikor a gesztusok összhangjáról beszélünk, ez alatt a gesztusok és szavak összhangját is kell értenünk. A tanár viselkedése, tartása, mozgása példaértékű a diák szemében. Sikeressége abban rejlik, hogy mennyire tudja elfogadtatni magát, mennyire meggyőző az, amit mond, mutat, érzékeltet. Kifejezőképességén múlik, mennyire fogják fel a gyerekek a bemutatott mozgásstruktúrákat, mennyire tudja modorával a megfelelő fegyelmezett légkört megtartani. A gyakoroltatásban is nagy szerepe van a testbeszédnek: az arckifejezés, a biztató bólintás, a szemkontaktus vagy egy intés sokszor több sikerélményt nyújt, mint egy sor dicsérő mondat.

A testnevelés-oktatás tapasztalatai azt igazolják, hogy a gyerekek unják a sok beszédet, a sok magyarázatot, sokkal inkább a mintaértékű bemutatásra (demonstrációra) figyelnek, melyet igyekeznek utánozni. Ha a magyarázat a bemutatással, szemléltetéssel egy időben, párhuzamosan zajlik (amíg mutatom, magyarázom is a gyakorlatot), akkor az óra mozgásos sűrűsége is optimális lesz, kiküszöbölődnek a holt idők, ugyanakkor több receptorszerv egyidejű igénybevitelével a diák egyszerre hallja-látja a mozgásfeladatra vonatkozó információkat. Így könnyebben fogja fel, érti meg (reprezentálja) a helyes végrehajtást, és könnyebben tanulja azt. A testnevelő a megjelenésével, a gesztusaival

Fotók • SÜTŐ ZSOLT

- „A testnevelés-oktatás tapasztalatai azt igazolják, hogy a gyerekek unják a sok beszédet, a sok magyarázatot, sokkal inkább a mintaértékű bemutatásra (demonstrációra) figyelnek, melyet igyekeznek utánozni.”

minősíti magát (szép tartásúnak, bízalomgerjesztőnek, kiegyensúlyozott járásúnak, magabiztosnak, harmonikus testalkatúnak, jóindulatúnak, meggyőzőnek, határozottnak, biztatónak és következetesnek kell lennie). A rossz beidegződések, a lomha járás, helytelen testtartás, igénytelen viselet, rosszindulatú arckifejezés, túlzott elvárások, erőszakos gyakoroltatás, türelmetlenség, fenyegetés stb. gátolják a haladást, feszültséget okoznak az órátartásban. Ezenkívül konfliktushelyzeteket szülnek a tanár-diák kapcsolatban, de alkalmat adnak a tanári gúnynevek születésének is. Az iskolai képzés során a gyerek a jelzések sokaságát sajátítja el, teszi magáévá, alkalmazkodik hozzájuk. A sportmérkőzések (ahol a mozgástörténekek szabályok szerint, bírói döntések függvényében zajlanak) is teljes egészében a nonverbális kommunikáción alapulnak. A bíró kézmozdulatai irányítják a mérkőzést, de a játékosok jelzései a csapattársaknak, a cselezés az ellenféllel szintén meghatározó jellegű. A testbeszéd vagy metakommunikáció kapcsolatfenntartó folyamat tanár és diák között.

A metakommunikáció mint tükör

A testnevelés óra egészében a diák a testével jelez. Jelzéseivel üzen a tanárnak, s társainak is, e jelzések pedig kifejezően érzékeltetik, hogy érti-e vagy nem fogja fel az elsajátítandó mozgást, hogy érdekli-e a téma vagy unja a magyarázatot, vagy fáradt, beteg, esetleg más órák túlzottan igénybe vették. Azt is jelzi, hogy a fizikai képességei gyengék, ha nem érez magabiztosságot a gyakorlat sikeres elvégzéséhez, szorong, fél, hátrál a sorban, izzad a tenyere, elsápad, ha sorra kerül, többször is elbizonytalanodik a mozgás során stb. De lehet, hogy mosolyog, élvezzi a mozgást, együttműködik, bátran belevág, készségesen teljesít, kívágja magát. A gyerek tiszta tükör a metakommunikációban, nyíltan kimutatja érzéseit, azokat is, amelyeket nem mer kimondani, ám miután jelez, pillanatok alatt felmérhetjük, összhangban vannak-e a verbális és nem verbális üzenetek és a különböző gesztuscsoportok.

Belátni a szavak mögé

A rejtett gondolatok is tükröződnek a gyerek arckifejezésében, testtartásában, kézmozdulataiban, viselkedésében. A tanárnak az ebben való jártassága nagy segítséget nyújt a különböző helyzetek megítélésében, az iskolában és a magánéletben egyaránt. Ez az a szint, amikor azt mondjuk, hogy a tanár érzi a gyereket, felfogja testének üzeneteit, belát a szavak mögé, és ezzel észrevétlenül is bizalmat kelt a diákban. Tudja, mit kell tennie a különböző helyzetekben, ismeri a konfliktus okait, kiküszöböli és megoldja azokat (sok esetben a szülők nem figyelnek fel

- **Metakommunikációs példamutatás.** Úgy maradunk meg bennük, mint egy lenyomat, amit évek múlva is felidéznek, s észre sem veszik, hogy egy múltbéli szigorú tekintet, egy erős karlendítés hogyan segíti át őket sok nehéz élethelyzetben.

ezekre a jelzésekre, nem ismerik saját gyerekeiket, nem érzik, mi zajlik lelkükben). Testnevelés órán a tanár tiszta képet kap a diákról. Mozgásából felmérheti képességeit, pillanatnyi lelkiállapotát, helyzetét, és ennek függvényében irányít, átállít, formál, alakít. A testbeszéd „mesterségünk címere” őszinte, spontán kapcsolatteremtő erő, ugyanakkor fenntartó eszköz. Csak figyelni kell rá, arra, amit kifejez, érezni kell a gyereket teljes mivoltában, örömeiben, bánatában, rosszasságában, hazugságában, ragaszkodásában és távolságtartásában is, hiszen ők a (munka)társaink. Indulataink, szokásaink, módszereink egész érzésvilágunk visszatükröződik bennük: viselkedésükben, gesztusaikban. Minket utánoznak, kiszűrnek gyengeinket, s olyannak látnak, amilyenek vagyunk. Úgy maradunk meg bennük, mint egy lenyomat, amit évek múlva is felidéznek, s észre sem veszik, hogy egy múltbéli szigorú tekintet, egy erős karlendítés hogyan segíti át őket sok nehéz élethelyzetben.

BOGDÁN MÁRIA EMESE
a csíkszeredai Nagy Imre Általános Iskola
testnevelő tanára

Nem ismerik a szülők a gyermekek internethasználatának veszélyeit

Hatalmas veszélyeknek vannak kitéve a romániai gyermekek, amikor leülnek a számítógép elé. A kijelentés nem túlzás, ugyanis az itt élő gyerekek zöme gyakorlatilag bármit megnézhet

nem kívánt tartalmakkal, sőt embe-
rekkel is találkozhatnak csemetéik az internet böngészése közben.

A fentebb említett adatok egyébként két különböző felmérésből szá-

A kutatási jelentés 23 ország eredményeit tartalmazza. Az ebből készült jelentés annak a kutatásnak az eredményeit mutatja be, amelyet az EU Kids Online kutatói hálózata által kidolgozott szigorú elvek szerint terveztek meg és bonyolítottak le. A kutatást az Európai Bizottság Biztonságos Internet Programja támogatta, hogy erősítse az empirikus eredményekkel támogatott szakpolitikákat az online biztonság területén. A felmérés során az alábbi online kockázatokkal kapcsolatosan tettek fel kérdéseket: pornográfia, zaklatás, szexuális tartalmú üzenetek, ismeretlen emberekkel való kommunikáció és találkozás, potenciálisan ártalmas felhasználói tartalmak és személyes adatokkal való visszaélés. A jelentésben a gyermekek és a fiatalok alatt a továbbiakban 9 és 16 év közötti internethasználó gyerekeket értünk. Az internethasználat kifejezés minden olyan eszköz használatára vonatkozik, amely segítségével a gyerekek használják a világhálót, bármely helyszínen.

Egyre kisebb korban használják a gyerekek az internetet

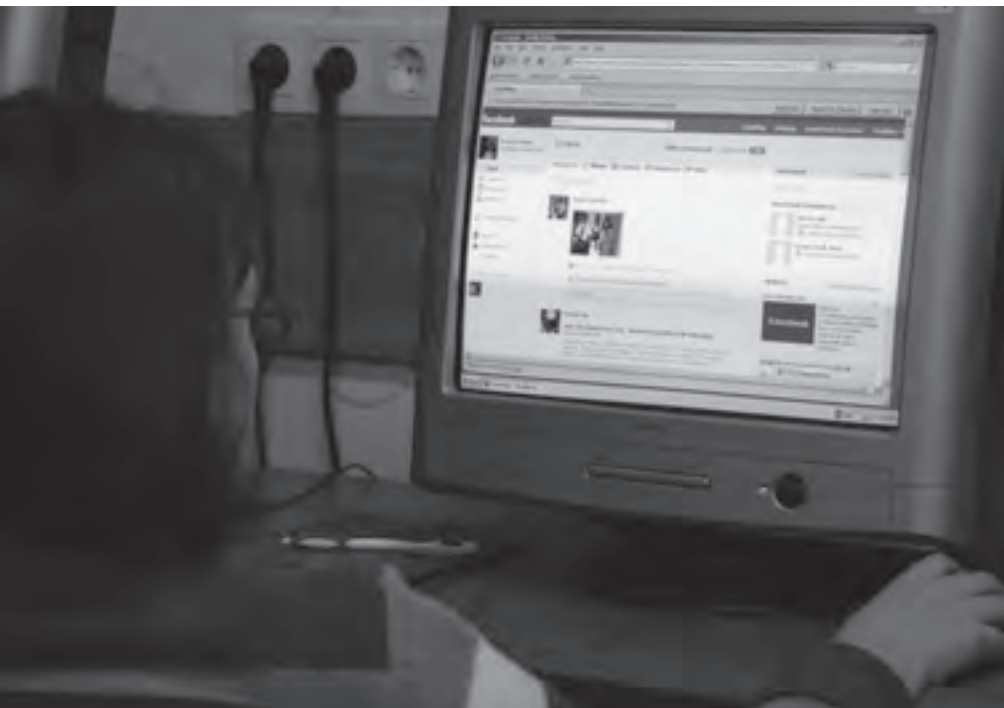
A kimondottan Romániára vonatkozó következtetésekből kiderül, egyre csökken az a kor, amikor egy gyermek először lép be a világhálóra, igaz ez nálunk még mindig átlagosan a 10 éves korra tehető, miközben Svédországban 7 éves korban megtörténik, s a vizsgált országok átlaga is 9 év. Annak a módja, ahogy a 9–16 évesek interneteznek, jellemzően még mindig a klasszikus, tehát számítógép használatával történik, viszonylag kevés olyan iskoláskorú gyermek van még az országban, akinek okostelefon van az iskolástáskájában, alig 17 százaléka rúg az arányuk. Igaz, romániai szinten még a gyermekek netfüggősége sem veszélyes, a vizsgált országok középarányát, 32 százalékot teszi ki azoknak a száma, akik a felmérés elkészülésekor úgy nyilatkoztak, hogy életükben túlsúlyba került a világhálón eltöltött idő, s ez a barátokkal, családjukkal eltöltött idő rovására ment, illetve emiatt

- **Fel kell nőni a Facebook-érához.** A romániai szülők nem is sejtik, milyen veszélyeknek vannak kitéve gyermekeik internethasználat közben, és a gyerekek sem szívesen beszélnek negatív tapasztalataikról.

a világhálón, és bárkivel elcseveghet a közösségi portálokon anélkül, hogy a szülők/tanárok értesülnének erről. Elég ehhez annyit tudnunk, hogy európai uniós szinten a legalacsonyabb ugyan az internethasználat Romániában – alig 35,5 százalékos a lakosság összességére vetítve, míg az uniós átlag 67,6 százalékos, s miközben a 9–16 éves gyerekeknek már több mint 70 százaléka rendszeresen netezik, szüleiknek alig 20 százaléka használta a világhálót. Ilyen számok tükrében aligha számottevő azoknak a szülőknek az aránya, akik különböző szűrők révén korlátozni tudják gyermekeik veszélyes tartalmakhoz történő hozzáférését, sőt, azok is viszonylag kevesen vannak, akik legalább sejtik, hogy

maznak, a romániai és EU-s lakosság internetezési szokásait az IRES romániai közvélemény-kutató intézet március 14-én közzétett felmérésből ismerjük, míg a szülők és gyermekek nethasználati úzusáról az EU Kids Online kutatásából értesültünk, amelynek európai szintű adatait a Magyar Köznevelésnek egy korábbi számában kielemeztük. Most ennek a felmérésnek a kimondottan Romániára vonatkozó következtetéseiről számolunk be.

Mint legutóbb jeleztük, a kutatás során, 2010 tavaszán és nyarán, 25 európai országban rétegzett, véletlen mintavétel segítségével összesen 23 420 9 és 16 év közötti internethasználó gyermek és szülő töltötte ki a kérdőívet.

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

nem készítették el a házi feladatokat vagy éppen emiatt nem aludtak, netalán nem ettek rendszeresen és eleget.

Meglepően alacsony ugyanakkor Romániában a közösségi oldalak használata is a 9–16 évesek körében – miközben a vizsgált országokban a korosztályuk 57 százaléka rendelkezik profillal valamely közösségi portálon, addig itt ez az arány 47 százalékos.

„Számtalan viszonylag magas azoknak a romániai gyermekeknek az aránya, akiket valamilyen módon felzaklatott vagy nyugtalansággal töltött el egy interneten szerzett tapasztalat. A dán, észt és svéd fiatalokkal egyetemben a romániai gyerekek 21 százaléka vallott úgy, hogy negatív tapasztalatai voltak a világhálón töltött idő során.”

Számtalan alacsony a közösségi portálon bejelölt vagy visszajelölt barátok száma, a megkérdezett romániai gyerekek 65 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tíznél is kevesebb ismerősük van valamely közösségi portálon, 22 százalékuk esetében pedig 11 és 50 közöttire tehető az e-barátok száma. Ha azonban arról esik szó, hogy mennyire látható a profiljuk, rögtön kiderül, hogy legkevésbé a romániai fiatalok tiltják azt, hogy idegenek is rájuk bukkanhassanak a közösségi portálon böngészők közül, 44 százalékuk mindenki előtt láthatóvá hagyja valamennyi személyes adatát. A profillal rendelkezők 22 százaléka eközben olyan személyes adatokat is bárki által hozzáférhetővé tesz, mint telefonszámát, illetve lakcímét.

Szexuális zaklatás a világhálón

Számtalan viszonylag magas azoknak a romániai gyermekeknek az aránya, akiket valamilyen módon felzaklatott vagy nyugtalansággal töltött el egy interneten szerzett tapasztalat. A dán, észt és svéd fiatalokkal egyetemben a romániai gyerekek 21 százaléka vallott úgy, hogy negatív tapasztalatai voltak a világhálón töltött idő során. Ha a kimondottan szexuális tartalmú

képeket tartjuk szem előtt, akkor a romániai fiatalság az uniós átlaggal megegyező mértékben, azaz 29 százalékban szembesült már ilyen neten vagy nyomtatott formában. Azok közül pedig, akik világhálón találkoztak hasonló tartalmakkal, 44 százalék vallotta azt, hogy zavarta őket ez a tény – igaz, ez a teljes vizsgált romániai mintának alig 9 százaléka. De ez a számarány is azok közé helyezi a romániai gyermekeket, akikre a leginkább negatív hatással voltak ezek a szexuális tartalmú képek. Ha azt vizsgáljuk, hogy zaklatják-e a gyerekeket akár az interneten, akár az úgynevezett offline közegben, akkor kiderül, mindkét tekintetben a leginkább kitétek a romániai fiatalok. Ugyanis 42 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy az elmúlt 12 hónapban on-/offline bántotta vagy zaklatta őket valaki, ebből 14 százalékukkal az interneten esett ez meg. A sexting jelenség is igen jellemző, a megkérdezett 9–16 évesek 24 százaléka mondta azt, hogy kapott online szexuális tartalmú üzeneteket, miközben körükben 28 százalék esetében járt ez zavarkeltéssel. A fiatalok közel harmada, 32 százaléka beszélt már eközben a világhálón teljesen idegenekkel, s 13 százalékuk el is ment az így megismert által megszervezett valós találkozóra. A felmérés következtetései szerint ezek a személyek a gyermekek által ismert személyek ismerősei vagy rokonai.

Arról, hogy a szülők mennyire kis mértékben tudnak közbelépni, már a felsejtetésben írtunk. De további gondot okoz az is, hogy miközben nem is sejtik, milyen veszélyeknek vannak kitéve gyermekeik internethasználat közben, a felmérés eredményei szerint a gyerekek sem szívesen beszélnek velük negatív tapasztalataikról. A romániai szülők alig sejtik, hogy miket látnak-tapasztalnak a fiatalok a világhálón. Hiszen miközben a gyerekek 21 százalékát zaklatta már fel internetes tartalom, a szülők alig 7 százalékának van erről sejtelmé. Ebben a tekintetben egyébként Románia esetében az egyik legnagyobb a diszkrépancia a két fél vallomása tekintetében. Az adatokból arra is fény derül, hogy miközben a gyermekek 19 százaléka van tudatában annak, hogy a világhálón szexuális tartalmaknak van kitéve, a szülőknek alig 12 százaléka sejtje ezt. Itt is a legrosszabb az arány,

ha a többi országban tapasztaltakhoz viszonyítunk. Ha pedig azokat a szülőket kérdezzük, akiknek gyermeke ténylegesen találkozott hasonló, zavaró szexuális tartalmakkal, akkor alig 43 százalékuknak van erről tudomása.

Hasonlóan alakulnak a mutatók, amikor azt vizsgáljuk, hogy mennyiben voltak kitéve a romániai 9–16 évesek bántó vagy gonoszkodó üzeneteknek.

Számtalan a romániai szülők azok, akik nem tudják megfelelően felbecsülni, hogy mennyire vannak kitéve gyerekeik nethasználat során szexuális tartalmú üzeneteknek (sexting) – miközben a szülők 6 százalékának van tudomása arról a gyerekkel hasonló történet az elmúlt 12 hónapban, addig ha csak azokat a szülőket számítjuk, akiknek gyerekei szembesültek a sextinggel, itt is csak 52 százalékos az arány. Az eredmények ismeretében a szakemberek arra hívják fel a figyelmet, hogy nevelési stratégiát kell kidolgozni, majd egy kampány keretében tudatosíta-

„Miközben a gyermekek 19 százaléka van tudatában annak, hogy a világhálón szexuális tartalmaknak van kitéve, a szülőknek alig 12 százaléka sejtje ezt. Itt is a legrosszabb az arány, ha a többi országban tapasztaltakhoz viszonyítunk.”

ni kell a szülőknek, hogy milyen kockázatoknak vannak tulajdonképpen kitéve gyermekeik. Ugyanakkor szerintük a tapasztalatok olyan koherens internetbiztonsági programok népszerűsítését teszik szükségessé, amelyek révén kivédhetőek a gyermekek számára kellemetlen üzenetek. Ilyen lehet például annak a bemutatása, hogyan tudják blokkolni a számukra kellemetlen tartalmakat közvetítő személyek további üzeneteit. Ebben pedig a szakértők szerint a szülőknek, illetve az iskolának egyaránt szerepet kell vállalnia.

BÁLINT ESZTER

Művészpédagógusok alkotásaival adóztak Kolozsváron a festő és az író életművének

Színek és formák játéka

Akarsz-e játszani? – In memoriam Székely Bertalan és Kosztolányi Dezső címmel nyílt Erdély különböző részeiből, illetve Magyarországról származó negyven képzőművész-pédagógus munkáit ötvöző tárlat február 17-én a kolozsvári Apáczai Galériában. A megnyitón első alkalommal adták át az Erdélyi Magyar Művészpédagógusok Egyesülete (EMME)

és az Apáczai Csere János Elméleti Liceumban működő Apáczai Galéria égisze alatt létrehozott Székely Bertalan-díjat. A kitüntetéssel a – Németh Júlia műkritikus által méltatott – kiállításon a legszínvonalasabb alkotással szereplő művészpédagógust, Gedeon Zoltánt jutalmazták, aki a *Kaleidoszkóp* című olajfestményével, valamint a *Hulló csillagok* című, a monotípia és akvarell technikáival készült munkáját állította ki. Post mortem díjat ítéltek meg Gergely István szobrászművésznek, kinek neves erdélyi személyiségeket ábrázoló patinázott gipsz plakettki a galéria falát díszítik, illetve ő készítette az iskola névadójának egész alakos szobrát is. Post mortem díjat kapott továbbá Szabó Vilmos festőművész-grafikus, akinek a *Tavaszi csirázás* című akrillfestménye látható a tárlaton, valamint Wolf Rudolf, az Apáczai Liceum egykori, művészetpártoló igazgatója. A képzőművészeti megvalósítások mellett a jelképes szellemi, erkölcsi tartalommal bíró díj az adott alkotó kiemelt művészetszervezői, oktatói-nevelői tevékenységének elismerésére is kiterjed – magyarázta Székely Géza, az Apáczai Liceum képzőművész tanára, az EMME irányítója és a galéria vezetője. Mint elmondta, a tárlat évfordulós ünnephez is kötődik, ugyanis tíz éve kezdte el tevékenységét az EMME, amely Csíkszeredában alakult, de amelynek tevékenysége az Apáczai Galéria jóvoltából – Kolozsváron bontakozott ki.

„Akarsz-e játszani mindent, mi élet, havas telet és hosszú-hosszú őszt, lehet-e némán teát inni véled, rubin-teát és sárga páragózt?” – írja Kosztolányi Dezső, aki a szavak hangzásával, festői képeivel és hangulatával kölcsönzött sajátos bájt lírai alkotásainak. Nem véletlen tehát, hogy a szavak e nagy mesterének és a kolozsvári születésű Székely Bertalan emlékének szenteltük a kiállítást, aki mindamellett, hogy a romantikát és az akadémizmust elegyítő magyar történelmi festészet egyik legnagyobb képviselője

volt, jelentős festőpedagógiai munkát is végzett – részletezte Székely Géza. A képzőművész-pédagógus maga is szerepel a *Mákófalvi párka* és az *Amarillisz-etűd* című alkotásaival a március végéig látogatható kiállításon. Székely Bertalan korának kiemelten művelt mestere volt, aki a tanításhoz szükséges minden adottsággal rendelkezett. Művészetelméleti, pedagógiai munkái gazdag kéziratos hagyatékának gerincét alkotják – tette hozzá Székely Géza, aki bízik abban, hogy a fent említett szempontok alapján kiosztandó díj emeli az elkövetkező tárlatok színvonalát, illetve Székely Bertalan életművének szellemében a kortársak alkotói és művészetnevelői elkötelezettségére is serkentőleg hat majd. Az Apáczai Galéria és az EMME tárlatain kiállító művészek munkáit művészettörténészekből, képzőművészekből, műkritikusokból álló zsűri bírálja el, közmegegyezéssel jelölve ki a nyertest – magyarázta. A tárlaton kiállított 52, művészpédagógusok és ifjú képzőművész hallgatók által aláírt munka a legkülönbözőbb technikákat vonultatja fel: az akril, olaj, akvarell,

• Láng Eszter: „Jajveszék az órák szava”. 2011, Technika CGD, 25 x 25 cm

pasztell, illetőleg vegyes megoldásokkal kivitelezett alkotások mellett a monotípia, a hidegtű, a tusrajz, a raku-, samott-, kender-, spárga- és fa összetevőjű kollázs, a linóleummetszet, az olaj-farost aplikáció, sőt az acél, batiz, terrakotta és a digitális grafika sem marad ki a színes sorból. – A tárlat kulcsfogalma a játék: valamennyi kiállító művész színekkel, formákkal, az anyagok és technikák kínálta lehetőségekkel játszik – értékelte Székely Géza. A munkák elbűvölő színei és árnyalatai, egyéni kompozíciós megoldásaik, látásmódjuk, a vonalak és formák különféle változatai kétségtelenül a felnőttkor elfoglaltságainak sűrű homálya mögé rejtőző világot tárnak a szemlélő elé, amelyben minden elképzelhető, amely elbűvöl és lenyűgöz, hiszen ezek az alkotások tulajdonképpen a felszabadító erővel bíró játék dimenziójának kicsengései.

ZAY ÉVA

„Ne tartsuk magunkat különbnek és jobbnak a többiekénél”

Mi tesz jó közösséggé egy osztályt? – kérdeztük a Kolozs megyei Aranyosegerbegy iskolájának nyolcadikosaitól

Süller Sándor Szabolcs

Az tehet egy osztályt jó közösséggé, ha az osztálytársak kommunikálnak egymással, megbeszélnek mindent, ha baj van, kisegítik egymást a nehéz pillanatokban. Vannak olyan gyerekek, akiket kiközösítenek, vagy azért, mert szegény, vagy azért, mert faluról jött az iskolába. Azt lehet tenni, hogy többet beszélnek egymás között. Soha ne első látásra döntsünk, hogy az illető személy milyen.

Simonfi Zoltán Csaba

Jó a közösség, ha a gyerekek sokat vannak együtt, ha van valami problémájuk, leülnek és megbeszélik nyugodtan. Ha mindenki megosztja a titkait, sokat kirándulnak együtt, a születésnapjukat együtt töltik el. A bulikba együtt mennek. Sokat kacagnak, sokat hülyéskednek.

Török Kinga Denisse

Szerintem attól jó egy osztály, ha van megértés, jókedv, testvériség, egyetértés. Jól kell egyezni az osztálytársakkal, szinte olyanoknak kell lenniük, mint a testvéreknek. Ha apró vagy nagyobb veszekedések alakulnak ki, civilizáltan meg kell beszélni, majd meg kell oldani. Én az osztályomért a következőket teszem: örülök mások sikerének, szeretem a társaimat, együttműködöm velük, megvédem őket, ha szükséges.

Pásztor Dalma Edina

Szerintem az tesz jóvá egy osztályközösséget, ha együttműködnek az osztálytársak, ha együtt mosolygunk, örülünk társainkkal. És a legelső, ami szükséges: olyan gyerekek legyenek, akik szeretik a közösséget, a szeretetet. Ilyenkor minden diák szívesen lépi át az osztály küszöbét reggel, jókedvűen, nem félelemmel és gyűlölettel. Mindenki összetartó, együtt követnek el csínytevéseket. Nincs kivétel köztük, mindenki velük egyformán bánnak. Hát, mindig próbálok nem megharagudni valakire, ne vegyek észre bizonyos dolgokat, de mindig sikerül megsérteni. Bármennyit tehetek az osztálytársaim iránt, ha a többiek nem tesznek semmit.

Németi Csilla Andrea

Szerintem az tesz egy osztályt jó közösséggé, ha valóban szeretjük egymást, nem beszéljük ki egymást a háta mögött, jó barátoknak tartjuk egymást, segítünk egymásnak mindenben és jól érezzük magunkat, miután segítünk. Nem az, hogy nem verekedünk, veszekszünk vagy csúnyán beszélünk, hanem az, hogy nem érezzük ennek a hiányát, összetartunk egymás mellett, jól érezzük magunkat együtt. Nem kell különbnek és jobbnak tartanunk magunkat a többiekénél. Én próbálok olyan ötleteket adni, amivel több időt tölthetünk egymás társaságában.

Lengyel Anita

Nagyon fontos, hogy egymással szépen beszéljünk. Nem jó, ha egymás szavába vágunk és nem figyelünk egymásra. Fontos, hogy mindenkit meghallgassunk és tiszteljük mások véleményét is. Ha meglátok egy osztályt, az az első dolog, hogy megfigyelem, együttműködnek-e az osztálytársak. Láttam már olyan osztályt is, akik mindenben segítettek egymáson és mindenhova együtt mentek. Még a középiskolai évek után is sokat találkoztak és összetartottak. Tartoztak egymáshoz.

Tőkés Botond

Ha mindenkinek legalább egy barátja van, nem távolodik el másoktól. Ha elmondja problémáit, és azon mások segíteni próbálnak, akkor már jó egy közösség. Az ilyen osztályok szívesen mennek kirándulni, együtt ünneplik a születésnapokat, és jól érzik magukat egymás társaságában. Én nem veszekszem az osztálytársaimmal, nem csinálom olyasmit, amit később megbánok. Jól egyezem velük, nem sértek meg mást a cselekedeteimmel, és ha mégis megteszem, utána próbálok megváltoztatni.

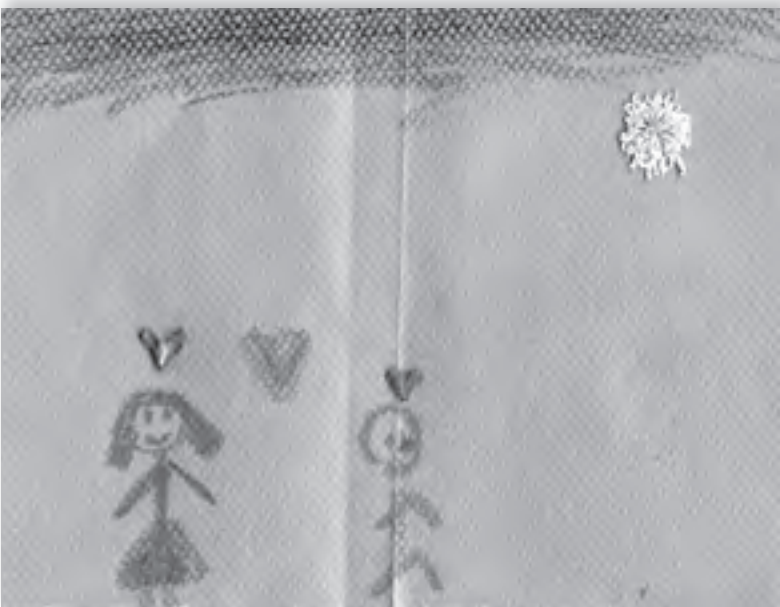
Lukácsi Zoltán

A jó közösség szerintem azt jelenti, hogy vidáman jöjjünk suliba, olyan osztálytársaink legyenek, akik megértik egymást, s nem hagyják egymást cserben szükség esetén. Az, hogy ha jön valaki, hagyják az előző témát, és civilizáltan viselkednek és bevonják az illetőt a személyes baráti körbe. Igyekszem a jó barátokat nem hagyni cserben, s megpróbálok mindenki velük jól viselkedni.

SZÖVEG ÉS FOTÓK: JASKÓ GYÖNGYI

Kiskamaszkor és szülői dilemmák

Tízéves a fiam... mondogattam magamban a születésnap előtti hetekben: Hihetetlen! Az idei születésnap talán ezért is volt rendhagyó. Nem tárgyi ajándékkal leptem meg tízéves fiamat, hanem egy utazással, élményekkel. A meglepetést sikerült az utazás napjáig titokban tartani. Budapestre utaztunk. És nem is akárhogyan, hanem repülővel. A meglepetés nagyon jól sikerült: volt benne születésnap buli unokatestvérekkel és barátokkal, torta, színházlátogatás, exkluzív színházi kalauzolás, céltalan bolyongás Pesten és persze legóvásárlás.

Az öröm és a büszkeség mellett engem nem hagyott nyugodni egy gondolat: az én fiam már nem kisgyerek, hanem kamaszodó fiú lett belőle. Milyen badarság, hiszen nem a tízéves születésnapja tette azzá, csak valahogy mindig kapaszkodunk a mérőföldkövekbe, az időpontokba. Viszont pontosan ez az utazás, az a pár nyugodtan együtt töltött nap döbbsített rá arra, hogy valóban változás történt. Végre volt időnk rohanás nélkül, csak úgy együtt lenni. Nem kellett sem edzésre, sem különóra igyekezni: volt idő magunkra, volt időnk beszélgetni, volt időnk egymást kíváncsian fűrkészni, egymásba belebújni.

Már jóval a születésnapja előtt éreztem én a változást. Ne fogd meg a kezem, ne kíséj reggel a sulikapujáig, ne szólíts Manónak, Samukámnak a barátaim előtt.

Már nem én, az egyetlen gyermekét imádó, féltő anya volt a viszonyítási pont, hanem a barátok. Néha kifejezetten úgy érzem, hogy fontosabbak számára a barátok, mint én. Tudom, butaság erre gondolni, és nem is így tevődik fel a kérdés, de azt az őszinte, feltétel nélküli ragaszkodást a két legjobb barátja iránt valamikor csak én érezhettem. Persze, hogy feltűnik számomra, hogy valami megváltozott! És valóban mi változott? Ha éppen nem találkoznak iskola után

is, nos, akkor órákig tudnának telefonon beszélgetni, habár csak pár órája búcsúztak el egymástól a suliban, és holnap ismét találkoznak. Mindegy, hogy milyen érveket hozok fel, hogy esetleg hagyjuk ki az e heti úszást, hiszen fáradt, ha a két haver ott lesz, menni kell. Elválaszthatatlanul csüngenek egymáson. Képesek hosszú percekig várni egymásra az iskolai folyosón, ha netán valamelyikük még konzultációra maradt a tanító nénivel. Ez komoly fiúbarátság. És nem lehet rajta nevetni, nem lehet nem komolyan venni. Természetes, hogy ugyanazt a zenét hallgatják, ugyanazt a legót szeretnék megkapni, ugyanazt a könyvet olvassák, és ugyanúgy telerajzolnak mindent a pízsjellel, még a nőnap üdvözlőlappot is.

De sok minden másban is érezhető a változás. Reggel indulás előtt már nem lehet olyan könnyen rávenni arra, hogy mit kapjon magára. Az már rég a múlté, amikor este gondosan kikészítettem a ruháit, ő meg a reggeli csendben szó nélkül felöltözött.

Többszöri reggeli vita és néhány igazán értékes tíz perc elvesztése után megtanultam, hogy jobb, ha ezt is teljesen kiadom a kezemből. Hadd döntse el ő. És eldöntötte: február végén már deszkában ment iskolába, én meg lestem az egyetem ablakán, hogy mikor süt ki egy kicsit a nap, hogy nehogy megfázzon szegénykém. Nem fázott meg, semmi baj sem lett.

És igen, eljutottam a dolog lényegéhez: néhány kérdésben már át kell adnom a döntés jogát. Lehet, hogy nem is a tízéves, a kamaszkor jeleit mutató fiamról van itt szó, hanem arról, hogy meg kell tanulnom elfogadni azt, hogy már nincs abszolút anyai hatalmam gyermekem fölött. Valóban nincs! Illetve van, ha én úgy akarom és ráerőltetem. De az csak rossz hangulatot szül. Sokkal jobb, ha mindent megbeszélünk, és ő dönti el, hogy elmegy-e vagy sem edzésre, habár kapar a toroka, hogy vesz-e kardigánt a kabát alá a sok mínuszban, vagy nem, hogy reggel pakol-e be a zsákba vagy este, lefekvés előtt stb. Hadd döntse el ő, hiszen már tízéves! És egy tízévestől számon is lehet kérni a döntéseit. Ez a legjobb a tízéves fiúkban, hogy komolyak és meg bízhatóak, csak hagyni kell őket komolynak és megbízhatónak lenni.

Minden korszak szép, mondják az anyák. Akkor is, amikor még csak anyatejes kisbaba, a nyugodt óvodás kor is szép, az iskolás kor kezdete is tele van izgalommal, de egy tízéves fiú anyukájának lenni a legizgalmasabb – mondom én. Csak meg kell látni a tízéves nagyfiúban az önállóságra való vágyat. Hagyni kell egyedül suliba menni, hazajönni, értékelni a bátorságát, és valóban nem kell, nem szabad kisfiúként kezelni a haverok előtt.

És mit kívánok az én a tízéves nagy fiamnak? Azt, hogy maradjon meg örökre ez a szeretet és bizalom köztünk, legyen annyi bölcsesség bennem, hogy ne féljek a különböző korszakoktól, ne féljek vele együtt én is változni.

SZALÓ RÉKA

Akarok és nem akarok

(Bartos Erika után szabadon)

Akarok egy rajzfilmet még, korán van, nézd, Anya
 – nem akarok lefeküdni, amíg nem jön Apa
 Nem akarok vacsorázni, ettem már az előbb
 – akarok még egy cukorkát, de leginkább kettőt
 Nem akarok fogat mosni, szép fehér a fogam
 – akarom a fogkefém, korábban is mondtam
 Nem akarok megfürödni, ne készítsd a szappant
 – akarom a szappantartót, de azt most és roppant
 Nem akarok haját mosni, mért habos a sampon
 – akarok egy kis habfürdőt, az miért nincs itthon
 Ne töröld meg, nem akarom, fáj a bőröm, vakar
 – olyan jó a fürdőkádban, vizezd be a hajam
 Nem akarok pizsamát, légyszi, mondj két mesét
 – nem akarok elaludni, ne olts lámpát, ne még
 Álmodni sem akarok, nincs álompor, se tündér
 – akarom, hogy elmagyarázd, mi is az a munda
 Nem akarok felkelni és hol van már a tejem
 – ne menjünk ma óvodába, nagyon fáj a fejem
 Ne öltöztess, nem akarom, felveszem egyedül
 – elveszett az egyik zoknim, majd holnap megkerül
 Akarom a bal cipőmet, a jobb van bal felől
 – jól húztam a harisnyámat, kettő csík van elől
 Ne veszem fel ezt a szandált, ezt nőtte ki Áron
 – akarom a hócsizmámat minden nap a nyáron
 Nem akarok kettő copfot, kössél ma csak egyet
 – ebédelni akarok, most, hiába van reggel
 Nem veszem be azt a gyógyszert, nem tátom a számat
 – nem akarok meggyógyulni, kérek csokit, hármat
 Nem akarok ilyen levest, husit sem, mert zsíros
 – főzzél mindig csak spagettit, az legalább csíkos
 Nem akarok odamenni, mikor jövünk haza
 – nem akarok hazamenni, maradjunk még, Anya
 Nem akarok köszönni és jó kislánynak lenni
 – egyvalamit akarok csak: akarok akarni.

BOTHÁZI MÁRIA

Nyugdíjazás, ingázás, címzetes állás...

A Hivatalos Közlöny 123/17. 02. 2011-es számában újabb pontosítások jelentek meg az oktatási törvényre vonatkozóan. Ezek a pontosítások a nyugdíjkorhatárt átlépő pedagógusok tanügyi rendszerben való megtartására vonatkoznak. Azok a pedagógusok, akik elérték a nyugdíjkorhatárt és tovább szeretnének tanítani, megőrzik címzetes állásukat a 2011–2012-es tanévben is, de csak abban az esetben, ha megkapják a megyei tanfelügyelőség Adminisztratív Tanácsának a beleegyezését az 5616/2010-es számú Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sport Minisztériumi rendelet 10. cikkelyének értelmében.

Az ingázó pedagógusok költségeinek megtérítésére is alapszabályokat dolgoztak ki. Az ingázó pedagógusok útiköltségeinek a megtérítése a helyi önkormányzatok feladata. Havonta az oktatási intézmények Adminisztratív Tanácsának javaslatára a helyi önkormányzatok megtérítik minden ingázó pedagógus útiköltségét. A megtérítésnél figyelembe veszik a következő szempontokat:

- amennyiben létezik közúti szállítási lehetőség, a havi bérlet ára téríthető vissza

- ha a pedagógusok nem vállalják a közúti szállítási eszközök használatát, és saját személygépkocsival közlekednek, ebben az esetben is egy havi bérlet árával azonos összeget térítenek meg

- ha egy személygépkocsival több pedagógus ingázik, csak a tulajdonosnak térítik meg az üzemanyag árát, mely 7,5 l üzemanyag fogyasztását jelent 100 km-ént

- közúti szállítás hiánya esetében a pedagógusoknak, saját személygépkocsijuk használatakor 7,5 l üzemanyag árát térítik meg 100 km-ént.

Az új oktatási törvény (1/2011) 253. cikkelyének végrehajtására is pontosítások jelentek meg. A 253. cikkely azokra a pedagógusokra vonatkozik, akik helyettesítő állást töltenek be pillanatnyilag egy olyan helyen, mely címzetesként hirdethető meg. Ezek a szakképzett tanárok elfoglalhatják a 2011–2012-es tanévben a címzetes állást (mint az iskola címzetesei), ha teljesítik az alábbi követelményeket:

- az oktatási törvény (1/2011) érvénybe lépésének időpontjától számítva az utóbbi három évben részt vett pedagógusi versenyvizsgán és elérte a minimum 7-es osztályzatot

- a címzetesként meghirdetett katedra érvényessége bizonyított

- ha az oktatási intézmény Adminisztratív Tanácsa beleegyezik

Azok a tanárok, akiknek katedrájuk két oktatási intézmény óraszamaiból tevődik össze, a két intézmény pedig egy megyében van, az előbb felsorolt követelmények teljesítése esetében szintén az illető állás címzetesévé válhatnak.

Ha több tanár egyidőben teljesíti a fenti követelményeket, és ugyanazt a címzetes állást pályázzák, először figyelembe veszik a pedagógusi versenyvizsgák eredményeit, majd ezek egyenlősége esetében az 5616/2010-es OKISM rendeletben összefoglalt elválasztási kritériumokat, továbbá az oktatási intézmény és lakhely közötti távolságot is.

Elkezdődött az új kerettantervek kidolgozása

Elsőre megjelent a 3641/03.02.2011 OKISM rendelet, mely a líceumi oktatás teológiai osztályainak kerettanterveit tartalmazza.

MIHÁLYFALVI KATALIN

• Pályáz(z)atok •

EKE-napi pályázat: Turista voltam 120 éve

Pályáztató: Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE)

Határidő: 2011. május 12.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület pályázatot hirdet az EKE-nap alkalmából iskolások számára, fogalmazást és színes rajzot várva *Turista voltam 120 éve* címmel.

120 éve éppen, 1891. május 12-én kezdte el tevékenységét az Erdélyi Kárpát-Egyesület, mely a turistaság népszerűsítését, a természeti értékek óvását és ismertetését, a hagyományok ápolását tűzte zászlajára.

A 120 éves kerek évforduló diktálta az ideit, sorban harmadik kiírás témaválasztását, melyhez néhány támpontot szeretnénk nyújtani az alábbiakban, megjegyezve, ez csupán ajánlás, más oldalról is meg lehet közelíteni a témát:

1891-et írunk és Erdélyben felmerül az igény egy turisztaszervezet létrehozására, így jött létre az Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE). Az emberek csapatban, szervezeten

akarnak túrázni. Nincs GPS, kevés az automobil, de még vonat sem áll rendelkezésre a távolságok leküzdésében. A természet akkori arcai ma már nem láthatóak, az emberi gondolkodásmód is jócskán átalakult. Ezért kérünk benneteket, pályázókat, fantáziátokat megdolgoztatva meséljétek el, milyen volt 120 évvel ezelőtt a turista élete.

Az előző évektől eltérően négy kategóriában értékeli majd a zsűri a beérkezett pályamunkákat: 1–2., 3–4., 5–6. és 7–8. osztályosok. A hangsúly a fogalmazáson van, ezt egészíti ki a gyerek által készített rajz.

Beküldési határidő (az e-mail küldésének vagy a postai bélyegzőnek a dátuma): 2011. május 12.

Postacím: 400750 Kolozsvár (Cluj), O.P. 1., C. P. 41.

E-mail: ekenap@eke.ma

Forrás: www.palyazatok.ro

Cimbora-tábor – 2011

2011-ben, egy év kényszerű kihagyás után ismét megszervezzük a hagyományos Cimbora Kaláka Táborunkat, sorban a tizenkettediket. A *Cimbora* irodalmi-kulturális folyóirat 2010–11-es évfolyamában több pályázatot is meghirdettünk: irodalmároknak, képzőművészeknek, valamint az általános műveltségi kérdéseket tartalmazó Cimbora Kaláka Pályázatot, melyekre több száz cimboránk jelentkezett. A legjobbak nyereménye: részvétel a 12. Cimbora táborban.

A tábor célja az olvasók és szerzők, szerkesztők közötti kapcsolat elmélyítése, valamint az Erdély minden szegletéből érkező, kiemelkedő képességű, hasonló érdeklődésű diákok közötti kapcsolat fejlesztése. Így a tábor programjában játékok, kézműveskedés, irodalmi és művészeti foglalkozások, valamint dramatizálás egyaránt szerepelnek, emellett esti tábortűzek, kirándulás is.

„Én nagyon örülök, hogy eljuthattam a táborba, sok új barátot szereztem, megismerkedtem a Cimbora szerkesztőivel, és remélem, még jöhetnek majd – zárta az 2007-es tábori krónikát György Tünde, gyergyószentmiklósi táborozó. A 2008-as táborkezdésről Forró Tímea,

kézdívásrhelyi nyertesünk számolt be: „Öt csapat alakult: Átlagfeletti, Anonymus, Vigyorik, Fenegyerekek, Úttörők. Mikor mindez megtörtént, jöhetett a vacsora. Nemsokára besötétedett, meggyújtották a tábortűzet. A tűz körül énekeltünk, moldvai csángó népdalokat tanulunk.” A 2009-es tábor fénypontja, a krónikás szerint

szintén a játé és éneklés volt: „Sokat játszottunk ebben a táborban. Megismertünk egy mesemondót, Porzsolt Erzsébetet, aki ügyességével, mesével elvarázsolt bennünket. És egy zenészt, Orbán Ferencet, aki Weöres Sándor-verseket énekelt nekünk és velünk. Ami a legérdekesebb volt az egészben, a hangszereket ki is próbálhattuk.

A tábortűz mellett este együtt énekeltünk, és nagyon-nagyon jól éreztük magunkat.”

Az április és májusi *Cimborában* közöljük a pályázataink eredményhirdetését: így nemsokára kiderül, ki lesz a résztvevője a 2011-es Cimbora Kaláka Tábornak.

FARKAS KINGA,
a *Cimbora* folyóirat főszerkesztője

www.cimbora.ro

Kedves pedagógusok, jövődöbeli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatást* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülöktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban: Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban,

Az információátadástól a kreativitásra nevelésig.

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímrre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.

Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca

Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Telefon: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489

Cluj-Napoca, Jud. Cluj

A kiadvány megjelenését a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

3.

Tanterem

„Szimultán osztályban is
el lehet érni szép
eredményeket” –
Végh Balázs írása

6.

Portré

„Ismerje, lássa, vegye észre a
gyerek a világot” –
Bíró Blanka beszélgetése
Makfalvi Zsuzsa
sepsiszentgyörgyi
földrajztanárral

10.

Szülői szemmel

A sulí mint a „frusztrációk
villámhárítója” –
Rápolti Kinga írása

11.

Láthatár

A ló két oldala – erősít-e
bármit is a kivétel? –
Molnár Judit írása

14.

Tanterem

Az ábraanyag szerepe az
információörögzítés
hatékonyságának
szempontjából –
Balla Sándornak, a margittai
Octavian Goga főgimnázium
biológiatanárának írása

15.

Iskola és kultúra

8. Gyarmathy Zsigmond
Ösztöndíj Kalotaszentkirályon –
Kötő József RMDSZ-es
képviselő írása

18.

Térkép

Nem ismerik a szülők
a gyermekek internet-
használatának veszélyeit –
Bálint Eszter írása

21.

Diákszemmel

„Ne tartsuk magunkat
különbnek és jobbnak
a többiekénél” – a Kolozs
megyei Aranyosegerbegy
nyolcadikosainak véleménye

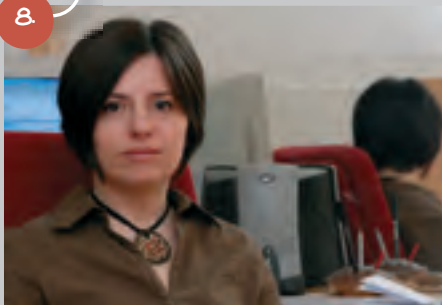
2.

Március 15.

Barkák a honvédek sírján –
Benkő Levente írása

8.

Lélekjelenlét

„A nagyon nehéznek tűnő tantárgy is
érdekessé tehető” –
Kiss Judit beszélgetése Keresztesi Polixéna
kolozsvári iskolapszichológussal

16.

Tanterem

Amikor a tanár „érzi a gyereket” –
Bogdán Mária Emesének, a csíkszeredai
Nagy Imre Általános Iskola testnevelő
tanárának írása

4.

Láthatár

Szülő kontra tanfelügyelőség,
gyerek kontra iskola –
Pap Melinda írása

12.

Fotóriport

A kolozsvári Hallássérültek 2-es
számú Intézete –
Sütő Zsolt képriportja

23.

Magánterület

Akarok és nem akarok –
Botházi Mária írása